ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

24 ВЕРАСНЯ 1992 г. чацвер № 192 (21970)

СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 6.57, 19.05, 12.08;
Віцебск — 6.47, 18.56, 12.09;
Магілёў — 6.47, 18.55, 12.08;
Гомель — 6.46, 18.50, 12.04;
Гродна — 7.14, 19.18, 12.04;
Брэст — 7.13, 19.21, 12.08.

МЕСЯЦ:
Апошняя квадра
19 верасня

ІМЯНІНЫ:
Хвядоры, Сяргея, Германа, Дзмітрыя, Іі.

Канкурэнтаздольнасць і сацыяльная стабільнасць

Выступленне Станіслава Шушкевіча на міжнародным кангрэсе ў Германіі

Як паведамлялася раней, Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Станіслаў Шушкевіч прыняў удзел у міжнародным кангрэсе «Еўропа і свет у пераломны момант», што праходзіў у нямецкім горадзе Вольфсбургу.

Арганізатар кангрэса — супольніцтва «Ініцыятыва міжнароднага партнёрства», заснаванае ў 1990 годзе па пачыну буйнейшых нямецкіх карпарацый. Папярэднія два кангрэсы і сёлетні імкнуцца аб'яднаць намаганні вышэйшых сфер палітыкі, прадпрымальніцтва і навукі ў пераадоленні цяжкасцей, што перашкаджаюць развіццю сучаснай цывілізацыі.

Прамова лідэра нашага парламента, прасякнутая клопатамі аб стабільным развіцці суверэннай Беларусі і актывізацыі яе ўключэння ў еўрапейскую эканамічную інтэграцыю, была сустрэта з выключнай увагай і прыязнасцю. Прапануем чытачам тэзісы выступлення Станіслава Шушкевіча.

Пан старшыня, дамы і панове!

Палітычныя рэаліі фарміруюць новыя ўмовы ажыццяўлення эканамічных рэформ у краінах СНД. Асноўныя, можна сказаць, стратэгічныя складанасці ў нас аднолькавыя, таму я паспрабую раскрыць тэму, абмяжоўваючыся ацэнкай сітуацыі толькі ў Рэспубліцы Беларусь.

Мы стварылі базіс грамадства, будучы вульгарнымі матэрыялістамі. Нават тыя ўзровень і якасць жыцця, якія ў нас ёсць, даліся шырокім масам вялікай цаной.

Фактычна, наш менталітэт не зведаў кардынальных змен: па-ранейшаму мы стараемся вырашаць праблемы на ўзроўні неабальшавіцкай свядомасці, кідаючыся з адной крайнасці ў другую.

Да гэтага нас падштурхоўваюць:

— нецярпенне ўласнага народа, якое ўзмацняецца сацыяльнымі групамі, што імкнуцца прыйсці або вярнуцца да ўлады. І як гэта ні дзіўна

— нецярпенне Захаду, які часта, сам таго не ўсведамляючы, ускладвае надзеі, ініцыіруе і падтрымлівае структуры, якія толькі імітуюць дэмакратызм поглядаў і дзеянняў.

Няўмеранасць ультра-рэфарматараў — шлях да крушэння, асабліва пры наяўнасці сіл у гэтым зацікаўленых.

Не знята з парадку дня старая палітыка шантажу: раней яна вялася з пазіцыі сілы, цяпер—на аснове драматызацыі сітуацыі і запалохвання свету шырокамаштабнай югаславізацыяй.

Нярэдка вынікам такога шантажу з'яўляецца дапамога, якая не садзейнічае станаўленню здаровай эканомікі, а толькі падтрымлівае ўтрыманства.

Перабудова ў СССР, задуманая як спосаб удасканалення «сацыялізму», развівалася не па намечанаму сцэнарыю: дазіроўка галоснасці і дэмакратыі выйшла за межы дазволенага кіраўніцтвам кіруючай партыі. Да ўлады прыйшлі людзі, частка з якіх не прайшла праз сіта партыйнай селекцыі кадраў. Яны шчыра імкнуцца да рэарганізацыі інфраструктуры грамадства, заканадаўчага забеспячэння лагічных прынцыпаў пабудовы здаровай эканомікі.

Законная канстытуцыйная ўлада Рэспублікі Беларусь атрымала ў спадчыну адносна развітую эканоміку, зарыентаваную пераважна на выпуск гатовай прадукцыі з сыравіны і кампанентаў, што пастаўляюцца з усіх былых рэспублік СССР. Таму мы найбольш востра адчуваем усе цяжкасці ў рэгіёнах былога Саюза. Калі ж улічыць, што ўсё гэта адбываецца на фоне вынікаў Чарнобыля, 70 працэнтаў радыеактыўных выкідаў якога выпала на Беларусь, што выключыла са сферы аптымальнага землекарыстання 22 працэнты тэрыторыі рэспублікі і прымусіла перасяліць 100 тысяч жыхароў з 10-мільённага насельніцтва рэспублікі, то стануць зразумелымі тыя ўмовы, у якіх мы рэарганізуем эканоміку, дабіваемся канкурэнтаздольнасці і сацыяльнай стабільнасці.

Мэта пераўтварэння эканомікі — пераход да рыначных адносін і, як вынік, забеспячэнне безінфляцыйнага росту эканамічных паказчыкаў.

Абавязковыя ўмовы дасягнення мэты:

а) макра- і мікраэканамічная стабілізацыя,

б) лібералізацыя цэн, разняволенне ўнутранага і знешняга гандлю,

в) хуткія сістэмныя пераўтварэнні рыначнага характару.

Цэны на тавары, рэалізуемыя на ўнутраным рынку СНД, будуць няўхільна набліжацца да сусветных, і Беларусь павінна быць гатова плаціць за нафту, метал і іншыя рэсурсы па сусветных цэнах.

Трэба будзе правесці селекцыю вытворчасці, знізіць яе залежнасць ад знешніх паставак рэсурсаў і паслуг на знешніх рынках. Рэспубліка павінна весці строгі рэжым эканоміі валюты і ўсяго, за кошт чаго могуць быць ажыццёўлены тэхналагічная рэканструкцыя вытворчасці, выхад на сусветны ўзровень.

Шэраг нашых вытворчасцей выпускаюць канкурэнтаздольныя на сусветным рынку тавары. Значная частка прамысловых прадпрыемстваў Беларусі таксама змагла б ужо ў бліжэйшы час выпускаць такую прадукцыю.

Аднак для гэтага патрэбны інвестыцыі. У радзе выпадкаў — мінімальныя! Мы ўсведамляем, што вырашыць нашы праблемы за кошт знешняга інвесціравання нерэальна. Але разглядаем гэты працэс даволі зацікаўлена з пункту гледжання аб'ектыўнага паскарэння праводзімых сістэмных пераўтварэнняў.

Фінансавая палітыка Рэспублікі Беларусь павінна фарміраваць рыначную сістэму абарачэння грошай, абмяжоўваючы грашова-крэдытную экспансію, зніжаючы інфляцыю і каардынуючы дзеянні з іншымі дзяржавамі, перш за ўсё членамі СНД.

У ліку асноўных мэт фінансава-бюджэтнай і крэдытнай палітыкі рэспублікі:

— прадухіленне спаду вытворчасці праз зніжэнне ставак падаткаў і расшырэнне сферы крэдытавання;

— удасканаленне падаткаабкладання, пераарыентацыя яго з фіскальных на матывацыйныя мэты, якія садзейнічалі б ажыўленню дзелавой актыўнасці;

— змяншэнне датацыйнай нагрузкі на бюджэт, замяшчэнне часткі бюджэтных асігнаванняў іншымі крыніцамі;

— скарачэнне бюджэтнага дэфіцыту да прымальнага ў сусветнай практыцы ўзроўню;

— стрымліванне росту сукупнай грашовай масы ў абарачэнні і абмежаванне на гэтай аснове тэмпаў інфляцыі (к сярэдзіне 1993 года да ўзроўню 7—9 працэнтаў у месяц);

— павышэнне з улікам тэмпаў інфляцыі ўзроўню дысконтнай крэдытнай стаўкі;

— кантроль банкнотнай эмісіі;

— сістэма сацыяльнай абароны;

— рашучае скарачэнне расходаў на абарону.

Спалучэнне, з аднаго боку, сучасных вытворчых магутнасцей і кваліфікаванай рабочай сілы, з другога, залежнасць ад імпартных паставак і неабходнасць пошуку новых рынкаў збыту вызначаюць характар правядзення структурнай перабудовы.

Структурная перабудова мае прыярытэт перад такімі састаўляючымі працэсу трансфармацыі, як, напрыклад, прыватызацыя, развіццё рыначнай інфраструктуры або лібералізацыя цэн.

Для яе ажыццяўлення трэба прыняць палітычныя рашэнні: аб суадносінах бюджэтных сродкаў на мэты гэтай перабудовы і сацыяльнае забеспячэнне; аб фінансавай падтрымцы асобных галін; аб палітыцы даходаў і стымулявання зберажэнняў.

Мы арыентуемся на вырашэнне трох ключавых праблем: дзяржаўнае рэгуляванне, прыцягненне інвестыцыйных рэсурсаў, выкарыстанне і стварэнне стымулаў, накіраваных на рэалізацыю даўгачасных інтарэсаў.

Рэспубліка бачыць свае стратэгічныя перавагі ў выпуску складанай працаёмкай і навукаёмістай прадукцыі, і прадпрыемствам, якія развіваюцца ў рамках выбранай мадэлі, будзе аказана падтрымка.

На працягу пераходнага перыяду дзяржава будзе садзейнічаць развіццю прыватнага сектара.

ПРЫВАТЫЗАЦЫЯ І ДЭМАНАПАЛІЗАЦЫЯ

У Беларусі сфарміраваны спецыфічныя для планава-каманднай эканомікі структуры вытворчасці, размеркавання, занятасці і спажывання, якія дыяметральна процілеглыя адпаведным структурам рыначнай эканомікі.

Узнаўленне прадукцыі і цэны з'яўляюцца вынікам, а не прычынай існавання нашай планавай эканомікі. Таму змяненню падлягае аснова!

Памылкай «шокавай тэрапіі» было наіўнае чаканне павелічэння прапанавання тавараў прадпрыемствамі абагуленага сектара ў адказ на лібералізацыю цэн. Рост цэн на сыравіну і матэрыялы выклікаў не зніжэнне вытворчых выдаткаў і не павышэнне эфектыўнасці гаспадарання, а ўзвінчванне цэн на канчатковую прадукцыю і скарачэнне абсалютных аб'ёмаў вытворчасці.

Звязаная з гэтым адсутнасць банкруцтваў і больш маруднае, чым абсалютнае зніжэнне аб'ёмаў вытворчасці, скарачэнне ў сферы занятасці даказваюць, што сама па сабе лібералізацыя цэн не прывяла да адчувальных станоўчых змяненняў у структуры рынку працы, сферы спажывання і вытворчасці.

За высокімі цэнамі тояцца ранейшая неэфектыўная структура занятасці і неэфектыўная структура ўзнаўлення прадукцыі, а таксама яны не садзейнічаюць рэальнаму сістэмнаму рэфармаванню ў бок рынку.

Таму неабходна тэрміновае стварэнне суб'ектаў рынку, а таксама адаптацыйнага механізма рыначнага рэагавання гэтых суб'ектаў на знешнія ў адносінах да іх рыначныя імпульсы.

На ўсіх іерархічных узроўнях кіравання становіцца зразумелым, што для рыначнай эканомікі неабходна прыватная ўласнасць на ўсе віды рэсурсаў, строгая эканамічная дысцыпліна рынку капіталу і каштоўных папер, жыццяздольныя працэдуры прававой адказнасці і рэальны механізм санацыі і банкруцтваў неэфектыўных прадпрыемстваў.

Працэс прыватызацыі ўключае стварэнне дакладнай сістэмы юрыдычных абавязацельстваў, якія абараняюць правы прыватных уласнікаў: рэалізацыю працэдур банкруцтваў, якія забяспечваюць жорсткасць бюджэтных абмежаванняў, стварэнне дзейсных механізмаў, што паралізуюць дзеянні «ценявой» эканомікі.

Неабходна разумна абмежаваць аб'ём перадаваемага працоўным калектывам на льготных умовах пакета акцый, таму што фірмы, у якіх акцыі належаць у асноўным сваім жа рабочым, акажуцца ізаляванымі ад рынкаў капіталу.

Хуткая прыватызацыя наўрад ці будзе магчымай у сферы не «замкнёнай» на спажывецкі рынак. Для большай часткі буйных фірм неабходны пераходны этап, камерцыялізацыя або станаўленне прадпрыемства як фінансава і кіраўніцка аўтаномных суб'ектаў у рамках дзяржаўнай формы ўласнасці.

Стэрэатыпы існуючай 75 гадоў ураўняльнай псіхалогіі і атаясамлівання зніжэння жыццёвага ўзроўню ў апошнія гады з дзейнасцю прадпрымальніцкага сектара параджаюць пэўныя складанасці пры распрацоўцы дзяржаўнай праграмы падтрымкі і развіцця прадпрымальніцтва.

ЗНЕШНЕЭКАНАМІЧНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ

Рэспубліка аказалася неабароненай на асноўных рынках сыравіны і збыту прадукцыі. Раней паступленні імпартнай прадукцыі перавышалі нашы экспартныя магчымасці і фінансаваліся з саюзных крыніц, што было лагічным, таму што толькі ў Расію пастаўлялася больш як 67 працэнтаў вырабляемай у рэспубліцы гатовай прадукцыі. Акрамя таго, сама па сабе Беларусь мае толькі зародкі інфраструктуры знешнеэканамічнай дзейнасці пры вострым дэфіцыце кваліфікаваных кадраў.

Пачынаючы з 1993 года істотна скарачаецца пералік тавараў і паслуг, экспарт якіх падлягае ліцэнзаванню і кваціраванню.

Дзяржаўнае рэгуляванне знешнеэканамічнай дзейнасці ў цэлым будзе ажыццяўляцца на прынцыпах выбарчага пратэкцыянізму, усямернага садзейнічання ўсім відам экспарту і імпарту капіталаў, прызначаных

(Заканчэнне на 3-й стар.).

РОЗГАЛАС

БУДЗЕ ХЛЕБ, БУДЗЕ І ПЕСНЯ

ГОМЕЛЬСКАЯ ВОБЛАСЦЬ. **(У. Пернікаў).** Тут поўным ходам ідзе сяўба азімых, якія ў сёлетнюю засуху вельмі выручылі вобласць. Валавы збор збожжа склаў 1.220 тысяч тон — на кожнага жыхара вобласці па 757 кілаграмаў.

І хоць гэта неблагі паказчык, для поўнага задавальнення патрэбнасцей неабходна закупіць яшчэ 370 тысяч тон. Таму, каб быць з хлебам на будучы год, вырашана расшырыць азімы клін. Калі па першапачатковаму плану ён намячаўся ў 175 тысяч гектараў, дык зараз гэта лічба перагледжана ў бок павелічэння на 12 тысяч. Вядома, будзе хлеб, будзе і песня.

МЯСА МЕНШ, ГАРЭЛКІ БОЛЬШ

МІНСК. Паводле даных Мінгарстатупраўлення, за студзень—жнівень гэтага года выпрацоўка мяса ў сталіцы Беларусі знізілася на 9.323 тоны і склала 28.478 тон, вытворчасць каўбасных вырабаў скарацілася на 3.695 тон, масла — на 49, малочнай прадукцыі — на 27.199, рыбнай прадукцыі — на 5.473, кандытарскіх вырабаў — на 8.875, маргарынавай прадукцыі — на 12.517 тон. Выпечка хлеба і хлебабулачных вырабаў у студзені — жніўні гэтага года склала 106.950 тон і ўзрасла ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года на 4.302 тоны. У той жа час вытворчасць гарэлкі і лікёра-гарэлачных вырабаў павялічылася на 195 тысяч дэкалітраў і склала 1.965 тысяч дэкалітраў.

ІНФАРМАЦЫЯ ДЛЯ РОЗДУМУ:

«ЧАРНОБЫЛЬСКІЯ» ДЗЕЦІ

Лячэнне і адпачынак зараз неабходны больш як паўмільёну дзяцей Беларусі, якіх закранула ў большай ці меншай ступені чарнобыльская бяда. Аднак за мяжу мы маем магчымасць адправіць толькі каля 20 тысяч. Таму паўстала пытанне стварэння ўласнай аздараўленчай базы. Германскія фірмы прапанавалі пабудаваць на Беларусі сетку вучэбна-аздараўленчых комплексаў на 500 дзяцей, якая абыдзецца ў 30 мільёнаў долараў. Такіх грошай рэспубліка сёння не мае, таму стварэнне комплексаў будзе весціся на базе ўжо існуючых санаторыяў.

ШАНОЎНЫЯ ЧЫТАЧЫ!

Мы не ўтойваем свайго хвалявання наконт падпіскі. Ёсць падставы для надзеі, што «Звязда» стане сапраўды народнай газетай. Між тым, нам важныя не лічбы, а чытачы. За радкамі зводкі мы бачым вас, дарагія нашы землякі. Нягледзячы на тое, што пачалася падпіска на будучы год, многія з вас вырашылі не разлучацца з нашай газетай і падпісаліся на яе на тыя месяцы года, што засталіся. Нам паведамілі, што з ліпеня «Звязду» выпісалі дадаткова 3.429 чытачоў, са жніўня — 1.999, з верасня — 83.

Мы дзякуем нашым падпісчыкам, жадаем ім здароўя, шчасця і непахіснай веры ў будучыню.

Рэдакцыя.

У ВЯРХОЎНЫМ САВЕЦЕ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

22 верасня на пасяджэнні Кансультатыўнага савета беларускага парламента разгледжаны законапраекты па пытаннях права ўласнасці на зямлю, страхавання, дзяржаўнай экалагічнай экспертызы, аховы здароўя грамадзян.

Прынята рашэнне рэкамендаваць чарговай сесіі да слухання ў другім чытанні праект Закона «Аб праве ўласнасці на зямлю» і ў першым чытанні — праект Закона «Аб страхаванні».

Пастаяннай камісіі па пытаннях экалогіі і рацыянальнага выкарыстання прыродных рэсурсаў прапанавана абмеркаваць магчымасць уключэння палажэння аб дзяржаўнай экалагічнай экспертызе ў праект Закона «Аб ахове навакольнага асяроддзя ў Рэспубліцы Беларусь».

З прычыны таго, што ўрадам недастаткова кваліфікавана, на думку народных дэпутатаў, падрыхтаваны законапраект «Аб ахове здароўя грамадзян», члены Кансультатыўнага савета ўнеслі прапанову не ўключаць гэтае пытанне ў парадак дня маючай адбыцца сесіі.

Прэс-служба Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь— БЕЛІНФАРМ.

У ДОМЕ ЎРАДА— БАНКІРЫ ІЗРАІЛЯ

Старшыня Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Вячаслаў Кебіч прыняў у Доме ўрада групу кіраўнікоў вядучых банкаў Ізраіля. У ходзе сустрэчы абмеркаваны планы рэалізацыі дагаворанасцей у галіне фінансавага супрацоўніцтва, дасягнутых у час візіту беларускай урадавай дэлегацыі ў Ізраіль у маі гэтага года. Асаблівая ўвага ўдзелена стварэнню міжнароднага фонду па страхаванню інвестыцый у эканоміку Беларусі.

Служба інфармацыі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь —БЕЛІНФАРМ.

КАЗАХСКІ ХЛЕБ— БЕЛАРУСІ

У адпаведнасці з пагадненнем паміж Беларуссю і Казахстанам аб пастаўках збожжа ў нашу рэспубліку, падпісаным у Алма-Аце прэм'ер-міністрам Вячаславам Кебічам, у Кустанайскай вобласці пачата адгрузка хлеба. У адрас Беларусі адпраўлены першыя вагоны з 500 тонамі збожжа новага ўраджаю.

Служба інфармацыі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь —БЕЛІНФАРМ.

«АРБІТУ» БУДЗЕМ КУРЫЦЬ КІЛАГРАМАМІ

Некаторы час назад «Звязда» паведамляла аб тым, што, паводле слоў работнікаў Гродзенскай табачнай фабрыкі, з-за адсутнасці паперы на пачкі цыгарэты будуць прадавацца на вагу. І вось гэтая інфармацыя пачала знаходзіць пэўнае пацвярджэнне. У магазінах Баранавіч, Мінска і некаторых іншых гарадоў рэспублікі пачалі прадавацца цыгарэты «Арбіта» па цане 726 рублёў за кілаграм. Кемлівыя курцы падлічылі ўжо, што са 100 грамаў атрымліваецца пяць пачкаў, а адзін пачак абыходзіцца ў 14 рублёў 50 капеек, між тым як у камерцыйных кіёсках ён каштуе 25—40 рублёў.

КУРГАН-ЦЮБЭ: СМЕРЦЬ БЕЛАРУСКАГА КІНАРЭЖЫСЁРА

У ТАДЖЫКІСТАНЕ ТРАГІЧНА ЗАГІНУЎ АРКАДЗЬ РУДЭРМАН.

Гэта адбылося пазаўчора на адной з аўтадарог на граніцы з Курган-Цюбінскай вобласцю. Паводле папярэдніх звестак расійскіх ваенных, прычынай трагедыі стала аўтамабільная катастрофа. Калега Аркадзя Рудэрмана, Юрый Гарулёў, паранены і дастаўлены ў шпіталь.

Таленавітаму беларускаму дакументалісту было толькі 42 гады. У Таджыкістане ён здымаў вайну. І стаў ахвярай гэтай вайны. Менавіта вайны, а не няшчаснага дарожнага здарэння. Каб сцвярджаць так, дастаткова хоць аднойчы ўбачыць дарогу ў зоне канфлікту. Дарогу, рух па якой нікім і нічым не рэгламентаваны і па якой вадзіцелі пад пастаяннай пагрозай абстрэлу імчацца з шалёнай скорасцю.

Аркадзь Рудэрман доўгі час працаваў на «Тэлефільме», потым — на «Беларусьфільме» ў студыі «Летапіс». Яго кінастужка «Тэатр часоў перабудовы і галоснасці», што выйшла ў другой палове 80-х гадоў, выклікала эфект узарванай бомбы сваёй яркай публіцыстычнасцю, смеласцю, грамадзянскай мужнасцю. Яна ж стала прычынай судовага разгляду, які выйграў рэжысёр.

Другая нашумелая стужка, знятая Аркадзем Рудэрманам разам з Юрыем Хашчавацкім, — «Сустрэчны іск» — пра Алеся Адамовіча. Фільм заваяваў Гран-пры на Міжнародным кінафестывалі дакументальнага кіно ў Ленінградзе.

У Таджыкістане Рудэрман здымаў новы фільм. Пра вайну. Пра процістаянне прыхільнікаў экс-прэзідэнта Набіева і апазіцыі. Адным з герояў фільма павінен быў стаць лідэр апазіцыі, старшыня Канфедэрацыі саюза кінематаграфістаў Даўлат Худаназараў. Гэтаму фільму суджана было стаць апошнім.

У Мінску засталася сям'я Аркадзя Рудэрмана: жонка і сын-школьнік.

...На паўслове абарваўся самабытны таленавіты голас, які гаварыў жорсткую праўду пра сённяшні дзень.

Валянцін ЖДАНКО.

РАДЫЁФАКТ

Аб'явіць забастоўку з 1 кастрычніка вырашыў савет стачачных камітэтаў Салігорскага вытворчага аб'яднання «Беларуськалій». З такой пагрозай ён выступіў у адрас урада рэспублікі. Прычына забастоўкі: урад і адміністрацыя аб'яднання не выконваюць умоў часовага пагаднення, дасягнутага ў час веснавой забастоўкі шахцёраў. У прыватнасці, як лічаць шахцёры, ім не індэксуецца заработная плата, не персаніфіцыруецца сацыяльнае страхаванне, не выплачваецца частка зарплаты ў валюце.

***

22 верасня ў ходзе дагляду поезда № 9 Масква—Варшава пагранічным нарадам пагранічнага кантролю Брэст - Пасажырская станцыя-2 затрымана буйная кантрабанда—700 слоікаў чорнай ікры на суму 79 тысяч 100 рублёў.

БЕЛАРУСЬ—ТУРЦЫЯ: АРЫЕНТАЦЫЯ НА ЕЎРОПУ

УЧОРА У МІНСКУ БЫЛО ПАРАФІРАВАНА ПАГАДНЕННЕ АБ СУПРАЦОЎНІЦТВЕ Ў ГАЛІНЕ АДУКАЦЫІ, НАВУКІ, КУЛЬТУРЫ І СПОРТУ ПАМІЖ РЭСПУБЛІКАМІ ТУРЦЫЯ І БЕЛАРУСЬ

У невялікім інтэрв'ю, якое даў беларускім журналістам памочнік намесніка замежных спраў МЗС Турцыі па пытаннях культуры, пасол Гісмет Бірсель, ён сказаў, што Беларусь — гэта краіна, якая гатова шырока адкрыць дзверы для супрацоўніцтва.

— Мы з Турцыі бачым, што патэнцыял Беларусі вельмі вялікі ў адукацыі, навуцы, культуры. Нашы краіны, Беларусь і Турцыя, арыентуюцца на інтэграцыю з краінамі Еўропы. Але быць у Еўропе не азначае, што мы павінны губляць свае культурныя каштоўнасці, Еўропа стане багацейшай культурна, калі яна будзе ахопліваць разнастайнасць культур. Я пакідаю Беларусь пасля таго, як мы знайшлі еўрапейскага партнёра, які мае такія ж мэты міру і стабільнасці, як і Турцыя.

Кар. «Звязды».

Сёння першы дзень урачыстасцей, прысвечаных 1000-годдзю Праваслаўнай царквы на Беларусі. «Звязда» будзе падрабязна асвятляць святкаванні ў розных гарадах рэспублікі. Для пачатку мы вырашылі апублікаваць матэрыял, які, на першы погляд, не вельмі падыходзіць да святочнага настрою, бо гаворка ў ім ідзе аб нядаўнім замаху на святара Жодзінскай царквы айца Алексія Шынкевіча. Але за трагічнасцю падзеі трэба бачыць яскравы прыклад адданасці пастыраў царквы справе духоўнага адраджэння Беларусі. Прыклад новай ролі царквы ў нашым жыцці.

«Звязда» першай паведаміла пра крывавую ноч у Жодзіна і абяцала ў хуткім часе данесці да чытачоў падрабязнасці. Наш спецыяльны карэспандэнт пабываў у бальніцы, дзе цяпер знаходзіцца айцец Алексій. Змяшчаем іх кароткую гутарку і аўтарскі каментарый.

«Застаюся жыць...»

— Паважаны айцец Алексій, пасля нашага паведамлення пра выпадак у Жодзіна ў рэдакцыю званілі многія чытачы, занепакоеныя Вашым здароўем. Як стала вядома, малітвы аб Вашым хутчэйшым выздараўленні былі прачытаны ва ўсіх праваслаўных храмах Беларусі.

— Дзякуй за ўвагу. Адчуваю сябе ўжо лепш, хоць медыкі забаранілі ўставаць на працягу двух тыдняў. У палаце, як бачыце, абжыўся: побач са мною на сцяне павесілі ікону Святой Маці Боскай. Лечаць добра.

— Цяпер, калі на бінтах яшчэ не высахла кроў, што Вы думаеце пра ўдзельнікаў бандыцкага налёту?

— Нянавісці да іх не маю: гэта не хрысціянскае пачуццё. Ім трэба дараваць, бо людзі часта не ведаюць, што робяць. Непакоіць іншае: у грамадстве пачасціліся замахі на жыццё, такіх фактаў усё больш на ўсіх шыротах былога Саюза. Гэта сведчыць пра адсутнасць у нашых душах умення карыстацца атрыманай свабодай.

Спакуса свабодай — так у двух словах вызначае мой суразмоўца сутнасць нашых шматлікіх бед. Замах на жыццё святара ва ўсе часы і ва ўсіх народаў лічыўся самым цяжкім злачынствам. Ці можа свабода быць сапраўднай, калі яна нараджае нечалавечую жорсткасць. Чаго, нарэшце, вартыя ўсе нашы новыя законы, калі сярод нас, як і ў ранейшыя часы, вольна адчуваюць сябе гвалтаўнікі і забойцы?

— Айцец Алексій, вядома, не вельмі гэта прыемна, але ўсё ж нагадайце, як усё адбылося.

— Я заўсёды адчыняю дзверы на першы званок. Так было і на той раз, калі з калідора жаночы голас папрасіў дапамагчы. Не стану пераказваць жорсткія падрабязнасці. Калі гэтыя людзі здзекаваліся і білі, я толькі паўтараў: вы не зможаце забіць мяне. Як бачыце, калі пацаспела міліцыя, я яшчэ быў жывы.

Сапраўды, не варта пераказваць падрабязнасці зверынай жорсткасці. Па-першае, гэта можа перашкодзіць следчым, па-другое, у нечалавечнасці заўсёды аднолькавае аблічча, дзе б яна ні ўчынялася. У свой час сталі шырока вядомыя забойствы рускага святара пратаіерэя Меня, польскага ксяндза Папялушкі. Гэтыя і многія іншыя факты сведчаць: духоўнаму адраджэнню ў любой краіне заўжды процістаяць цёмныя сілы. Айцец Алексій за апошні час стаў (не перабольшу!) самым папулярным чалавекам у Жодзіна. Гэта ён дбаў пра ўзвядзенне і добраўпарадкаванне мясцовай царквы, пасвячаў людзей у забытыя імі адвечныя законы хрысціянства, ён (які сам рана застаўся без бацькоў і зведаў тугу дзіцячага дома) стаў лепшым сябрам для выхаванцаў гарадскога інтэрната, справай дапамагаў адзінокім, бедным, цяжка хворым. У яго царкву ўсё часцей сталі заходзіць людзі іншых веравызнанняў, каб у згодзе памаліцца побач з братамі праваслаўнымі.

— Айцец Алексій, магчыма, каму-небудзь Ваша дзейнасць была не даспадобы?

— Так, тэлефонныя званкі з пагрозамі здараліся. Але я на іх не звяртаў і не стану звяртаць увагі. Так і напішыце ў газеце: я не баюся. Я застаюся жыць на карысць людзям.

Шмат трэба высветліць следчым органам у гэтай справе — складанай, але не новай для нашай гісторыі.

Яўген ПЯСЕЦКІ.

На здымках: айцец Алексій у бальніцы; не апусцела царква без святара, прыхаджане моляцца за яго хутчэйшае выздараўленне.

Фота аўтара.

ТВАЕ СЛОВА, ЧЫТАЧ!

Усё блукаю і чакаю...

Спачатку крыху аб сабе. З'яўляюся інвалідам, удзельнікам ліквідацыі вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Каля сарака гадоў працаваў у сістэме спажывецкай кааперацыі. Перад выхадам на пенсію вырашыў пабудаваць садовы домік. З гэтага ўсё і пачалося.

Калі заключаў дагавор у канцы 1989 года на яго ўзвядзенне з садова-агародным кааператывам «Лужок», што ў раёне станцыі Прыбар, кіраўнік Гомельскага гаспадарча-разліковага рамонтна-будаўнічага ўчастка трэста «Будбытмаш» Пётр Кобрусеў па-сяброўску паляпаў мяне па плячы:

— Каму-каму, а інваліду-чарнобыльцу дапаможам. На працягу года знайсцем тэрмін і домік, а лялька.

Узяў я крэдыт і аплаціў не толькі ўвесь кошт будаўніцтва, але яшчэ і тэрміновасць выканання работ. Неўзабаве на ўчастку быў заліты фундамент, і будаўнікі некуды зніклі на некалькі месяцаў. Я — да Пятра Тарасавіча: маўляў, тэрміны ж узвядзення аб'екта заканчваюцца. А ён у адказ: ведаю, зробім. Вось-вось пачнём і закончым. Вяршыць пачалі, а скончыць усё не маглі.

Наступныя месяцы ўсё ж лупілі...

зу ж: у тым жа месяцы будаўнікі паставілі дах на падмурак. Праўда, даху на ім не было, да і будаўнічых недаробак аказалася процьма. У кантору раз за разам хадзіў я да П. Кобрусева з просьбай выдзеліць мне будматэрыялы з тым, каб я сам мог завяршыць работу, бо на яго «кантору» ўжо няма спадзявання. А ў адказ пачуў: яшчэ чаго захацеў!

Мае напамінкі аб тым, што калі б будаўнікі не цягнулі ката за хвост, а выканалі свой дагавор (пабудавалі домік за год), лішнія мне начальніцкія вушы. Чатыры разы прызначалася пасяджэнне суда, і кожны раз адкладвалася: на яго не з'яўляліся прадстаўнікі майго падрадчыка. І на той прычыне, што ў народным судзе не знайшлося сродкаў (во, дажыліся!), я адпраўляў ім тэлеграмы, аплачваў іх за свае грошы, вазіў ім павесткі.

У рэшце рэшт, у канцы мая адбыўся суд, які прыняў рашэнне, каб будаўнікі заплацілі мне за матэрыялы для завяршэння работ. Але вось ужо колькі часу гэтыя грошы я ніяк не магу атрымаць: суддзя пайшла ў водпуск і належным чынам не аформіла сваё рашэнне. Потым яна вярнулася на работу, а ў адпачынак паспяшаецца судовы выканаўца. Няўжо мне чакаць новых «блуканняў па пакутах» ужо ў судзе?

Мікалай АГІЕВІЧ.

г. Гомель.

Спыніце секс-бізнес!

Нядаўна ў нашым Мінску пры дапамозе гарадскіх газет з'явіўся адкрыты секс-бізнес. Працэс гэты «пайшоў» па ініцыятыве смелага прадпрымальніка, нейкага Ігара, якому неяк удалося 28 жніўня г.г. апублікаваць у рэкламным дадатку да газеты «Вячэрні Мінск» «далікатнае запрашэнне «мілым лэдзі і дамам» на платныя паслугі «інтымнага і іншага характару».

А потым і ў вышэйназваным рэкламным дадатку, і ў газеце «Добры вечар» пад рубрыкай «Паслугі» сталі часта друкавацца аб'явы аднолькавага зместу: «Канфідэнцыяльныя паслугі для забяспечаных мужчын» з тэлефонамі для сувязі. Указваліся канкрэтныя нумары. За адну гадзіну «інтымных паслуг» кліент пры заяўцы на іх па тэл. 62-94-70 павінен заплаціць 2.500 рублёў, а пры звароце ў іх «офісы» — 3.000.

Задаволіла газета «Добры вечар» і просьбу наступнага прадпрымальніка па секс-бізнесу (другога Ігара): 10 верасня «цісканула» яго «аб'яўку» аб тым, што ён для інтымных сустрэч уступае сваю кватэру. Плата — 100 рублёў за 1 гадзіну.

Бацькі маладых дачок, бабулі і дзядулі прыгажунь-унучак, якія чытаюць гарадскія газеты, вельмі занепакоены тым, што ў апошні час адбываецца ў нашым горадзе, і спадзяюцца, што праваахоўныя органы тэрмінова спыняць адкрыты секс-бізнес, папярэдзяць непазбежнае распаўсюджванне хваробы веку — СНІДу і розных венерычных хвароб, а новаспечаных секс-бізнесменаў за процізаконныя дзеянні прыцягнуць да крымінальнай адказнасці.

П. Б.

Ну прычым тут заяц?

Аднойчы мне давялося быць сведкай таго, як у магазіне «Дары прыроды», што знаходзіцца на праспекце Машэрава каля гасцініцы «Юбілейная», двое немцаў, разлічыўшыся ў касе за пакупкі, былі вельмі здзіўлены, калі ў іх руках апынуліся нашы «зайчыкі». Відаць, нямецкія турысты гэтыя «банкноты» бачылі ўпершыню: вельмі ўжо ўважліва іх разглядвалі, а асноўны сэнс іх гаворкі пры гэтым зводзіўся да пытання: чаму менавіта зайцы? І сапраўды, чаму?

Калі сімвалам Аўстраліі з'яўляецца кенгуру і выява гэтай жывёліны змешчана нават на дзяржаўным гербе краіны, то тут нічога дзіўнага няма. Толькі ў Астраліі яна і водзіцца. Гэтак жа, як сімвалам, напрыклад, Арктыкі з'яўляецца белы мядзведзь. А ці з'яўляюцца тыя прадстаўнікі жывёльнага свету, якія адлюстраваны на разліковых білетах Нацыянальнага банка Беларусі, характэрнымі толькі для нашай рэспублікі, каб быць яе сімваламі? Вядома, не. Возьмем таго ж зайца. Ён распаўсюджаны не толькі ў Еўропе і Азіі, але нават і на амерыканскім кантыненце. А ваверка, рысь, гэтак жа, як і буры мядзведзь, больш характэрныя для сібірскай тайгі, чым для беларускіх лясоў.

Як вядома, звычайна на грашовых знаках розных краін адлюстраваны выявы знакамітых людзей, якія пакінулі адметны след у іх культурным, гістарычным ці палітычным развіцці, а таксама найбольш вядомыя помнікі архітэктуры або збудаванні дзяржаўнага значэння.

Выходзіць, у Беларусі ніколі не было знакамітых людзей і наогул няма нічога адметнага, што можна б было адлюстраваць на дзяржаўных грашовых знаках? А сусветна вядомыя нашы папярэднікі Сімяон Полацкі, Францыск Скарына, Кірыла Тураўскі, Сымон Будны, Кастусь Каліноўскі? А такія выдатныя помнікі даўніны, як Полацкая Сафія, Стары замак у Гродне, палацава-замкавы комплекс у Нясвіжы? Гэты пералік можна доўжыць: Петрапаўлаўскі сабор у Гомелі, Успенскі — у Жыровічах, Спаса-Праабражэнская царква ў Заслаўі, Мірскі замак, Белая вежа, Брэсцкая крэпасць...

Надзея ЛЫСЕНКА.

Ад рэдакцыі: Давайце будзем мець на ўвазе, што «зайцы» — усё ж часовыя грошы, якія з'явіліся не ў лепшыя эканамічныя часы. Магчыма, сімвалы нашых святынь і партрэты герояў трэба пакінуць для будучай, больш цвёрдай беларускай «валюты»?

БОЛЬШ «ГУЛЯЦЬ» У АБЛІГАЦЫІ НЕ БУДЗЕМ

Не перастаём здзіўляцца нашай рэчаіснасці. Пра які закон аб прыватнай уласнасці можа ісці гаворка (гэта ж смех!), калі ніхто, у тым ліку і дзяржава, не можа гарантаваць (не дай Бог што-небудзь здарыцца заўтра), што ў цябе не забяруць не толькі тваю «прыватную ўласнасць», але і асабістыя працоўныя зберажэнні, як гэта мела месца з аблігацыямі выпуску 1947—1954 гг. і 1982 г.

Паважаныя народныя дэпутаты, вы ж нашы выбраннікі, таму інтарэсы народа вас павінны хваляваць. Вось і дапамажыце людзям атрымаць свае законныя зберажэнні. Гэта будзе гуманна і справядліва. Дзяржава ж узяла ў насельніцтва ў пазыку грошы, пусціла іх у абарот. За дзевяць гадоў зарабіла на гэтым немалы «барыш». Вы добра ведаеце, што за 10 тысяч можна было раней купіць аўтамабіль, дом, дачу... А цяпер нават халадзільнік не набудзеш. Дык чаму наша праца за гэтыя гады так абясцэнілася?

Мы, простыя працаўнікі, ветэраны вайны і працы, на свае невялікія зберажэнні купілі аблігацыі, пры гэтым нам гарантавалі, што яны свабодна купляюцца і прадаюцца, а на самай справе што атрымалася? Чаму не маем права атрымаць свае грошы, купіць на іх прыкладна тое, што і 5 гадоў назад? І аблігацыі ж куплялі не за мяжой, а ў сваёй Беларусі.

А. ШАЛАГІН, А. ПУХЛЯК,
В. ЦІХАНРАВАВА, П. ШЭЛЕХ,
ветэраны працы.

г. Мінск

НА ГЭТЫХ ЗДЫМКАХ — толькі два штрыхі сумна вядомых «парадкаў» на граніцы паблізу Брэста. А побач — ні сталовай, ні перасовачнай гандлёвай кропкі, ні пітной вады. Гэтым і карыстаюцца рознага роду дзялкі і проста падлеткі, якія прадаюць бохан хлеба за пяцьдзесят рублёў, а літр малака — за пяць-сем германскіх марак.

Ёсць тут і яшчэ адна бяда — экалагічная. Вадзіцелі, якія спрабуюць правезці за мяжу звышлімітнае паліва без уплаты пошліны, знайшлі пры «няўдачы» самы просты выхад. Прама з высокага адхону яны зліваюць яго на зямлю. За кіламетр ад пагранічнага пераходу ўтварыліся ўжо дзве велізарныя лужыны саляркі.

ЭДУАРД КАБЯК.
(БЕЛІНФАРМ).

ПРАЦЯГ РАЗМОВЫ

БЕЛАРУСЫ Ў НАПАЛЕОНАЎСКАЙ ГВАРДЫІ

Наш госць — беларускі пісьменнік, аўтар многіх гістарычных даследаванняў Канстанцін ТАРАСАЎ

«Беларусь у 1812 годзе» — тэма дыскусіі, пачатай лістом маскоўскага навукоўца Я. Цішука («Звязда», 6 жніўня г.г.) і прадоўжанай артыкуламі Ю. Вішчака і С. Таляронка (16 верасня г.г.) Сёння газета працягвае размову.

— Давайце, Канстанцін Іванавіч, спачатку разбяромся, якая была сітуацыя ў нашым краі напярэдадні вайны?

— Пытанне «Беларусь і вайна 1812 года» шматграннае, тут няма адназначнай яснасці. Уся справа ў тым, што мінула зусім мала часу паміж апошнім, трэцім падзелам Рэчы Паспалітай і Тыльзіцкім мірам, калі беларускія землі далучаліся да Расіі. За 1772—1800 гады ва ўласнасць рускім памешчыкам было раздадзена 208.550 душ беларускіх сялян (прычым тут улічана колькасць толькі асобаў мужчынскага полу, а разам з сем'ямі гэта складала звыш аднаго мільёна чалавек — чацвёртая частка ўсяго насельніцтва Беларусі). І калі раней сяляне прыцягваліся, скажам, на 2 дні прымусовай работы на свайго магната, то цяпер — на ўсе шэсць, а то і сем. Тысячы людзей зведалі рэпрэсіі, напрыклад, жаўнеры былой арміі Вялікага княства, якая была распушчана. Пазбаўленыя службы жаўнеры і афіцэры, не маючы іншай маёмасці, акрамя шашкі, апынуліся ў становішчы жабракоў і ўяўлялі сабой з пункту гледжання царскай адміністрацыі крамолу.

Захаваўся і адпаведны ўказ Кацярыны II ад 1795 года генерал-губернатару новадалучаных зямель: «Из распущенных бывших войск людей и других шатающихся, проживающих праздно, всех отправить в Екатеринославское наместничество на вечное поселение». Улічваючы, што распушчанае войска ВКЛ складала больш за 18 тысяч чалавек, на чужбіну былі адпраўлены тысячы людзей. Вялікае нездавальненне новымі парадкамі выказвалі кіраўніцтва і жыхары многіх нашых гарадоў, якія страцілі магдэбургскае права, што давала магчымасць на самакіраванне. Непасільным ярмом для беларускіх і літоўскіх губерняў сталі падаткі, якія збіраліся тут не асігнацыямі, як на астатняй тэрыторыі Расіі, а залатой і сярэбранай манетай, што было ў 4—5 разоў даражэй. У выніку была падарвана мясцовая гаспадарка. Пакрыўджаным сказалася і духавенства — насільна зачыняліся уніяцкія храмы, якіх было большасць, паўсюдна насаджалася праваслаўе.

Уводзіліся таксама рэкруцкія наборы, якіх раней Беларусь не ведала. Усё гэта ўскладняла сітуацыю, стварала глебу для супраціўлення, узбуджала нацыянальны недавер.

— Пачалася вайна. Незадаволенасць незадаволенасцю, але ці дастаткова было яе для таго, каб беларус узяў зброю і выступіў на баку захопніка?

— Напалеон вельмі хутка заняў беларускія і літоўскія землі. 120-тысячная армія Барклая-дэ-Толі і 50-тысячная Баграціёна адыходзілі з цяжкімі баямі на Усход. Сутычкі і бітвы адбыліся ў многіх беларускіх гарадах, мястэчках — Валожыне, Ваўкавыску, Ігумене, Нясвіжы, Міры, Кобрыне. У адрозненне ад захопленых рускіх паветаў і Латвіі, дзе дзейнічала акупацыйная французская адміністрацыя, Беларусь і Літву Напалеон лічыў «вызваленымі з-пад расійскага прыгнёту». У Вільні ўжо на трэці дзень пасля прыходу ў горад французаў утварылася Камісія Часовага ўрада Вялікага княства Літоўскага. Ёсць звесткі, што рыхтавалася фарміраванне 100-тысячнага войска, якое магло б выступіць на баку Напалеона. Аднак, узважыўшы сітуацыю (значная колькасць мужчын ужо была ў расійскай арміі, не хапала ўзбраення, амуніцыі), гэта рашэнне было перагледжана, і ў наступныя месяцы для дзеючай арміі пастаўлена: 5 палкоў пяхоты і 4 уланскія. Для пяхоты ўзялі 10 тысяч рэкрутаў: з Менскай і Віленскай губерняў — па 3 тысячы, з Гродзенскай — 2,5 тысячы, з Беластоцкай — 1,5 тысячы. У кавалерыю бралі аднаго чалавека з 75 двароў, а на яго ўтрыманне вызначылі грашовы збор — 73 рублі з кожных 50 двароў. Пяхотныя палкі атрымалі нумарацыю з 18 па 22-гі, уланскія—з 17 па 20-ты. Са шляхецкай і студэнцкай моладзі сфарміраваўся лёгкаконны полк пад камандаваннем ураджэнца Слоніма генерала Канопкі, які Напалеон прылічыў да імператарскай гвардыі, але пакінуў на Беларусі для дзеянняў супраць арміі Тармасава. Да гэтага палка затым далучыўся эскадрон беларускіх татар на чале з Ахматовічам. Апрача таго, з беларусаў і літоўцаў была створана артылерыйская батарэя, якая ўвайшла ў 30-тысячны корпус Панятоўскага. У ліку беларуска-літоўскіх вайсковых часцей, якія змагаліся на баку Напалеона, быў і 3-тысячны полк уланаў, выстаўлены князем Дамінікам Радзівілам за свой кошт. На поўдні Менскай губерні ішло фарміраванне 6-га пяхотнага палка. Агульная колькасць створанага на Беларусі і ў Літве войска складала каля 24 тысяч чалавек — значнай вайсковай падтрымкі, як чакаў імператар, не адбылося.

— Якія маглі быць перспектывы адроджанай беларускай дзяржавы — Вялікага Княства Літоўскага? Задаю гэтае пытанне таму, што акадэмік Яўген Тарле кнізе «Уварванне Напалеона ў Расію ў 1812 годзе» прыводзіць словы Напалеона, якія ён сказаў пасля нібыта аднаўленай незалежнасці Польшчы: маўляў, ён дараваў палякам свабоду, але ў той жа час не згадзіўся на тое, каб тут насапраўднаму дзейнічалі мясцовыя органы ўлады, у прыватнасці, сейм: каб які-небудзь магнат, седзячы ў зале пасяджэння сейма верхам на кані, меў магчымасць адзін накласці вета на ўсё рашэнне — на гэта я не пайду... Па гэтых словах можна меркаваць, якой была б і наша незалежнасць.

— Гаварыць пра гэта сёння складана. Вось якія былі планы ў Напалеона на 1812 год. «Распачну кампанію пераходам праз Нёман. Скончу яе ў Смаленску і Менску. Там спынюся. У Вільні, дзе будзе мая галоўная кватэра на працягу бліжэйшай зімы, займуся ўпарадкаваннем Літвы (чытай: Беларусі. — **Аўт.**), якая прагне скінуць з сябе рускі прыгнёт». Але Напалеон чакаў бліскучай бітвы, перамогі і таму ён нават адмовіў у мірных прапановах Аляксандру, пайшоў далей за Смаленск. Каб вайна зацягнулася на ўсходзе, то адміністрацыя ВКЛ мела б больш часу для фарміравання сваіх структур, умацавання межаў, фарміравання войска. І з гэтым давялося б ужо лічыцца і Напалеону, і Аляксандру. Між тым, яшчэ да вайны Міхаіл Клеафас Агінскі — аўтар славутага паланеза — да якога прыхільна ставіўся сам Аляксандр, прапанаваў яму праект канстытуцыі, якая з васьмі губерняў уваскрашала Вялікае Княства Літоўскае са сваім войскам і некаторай аўтаноміяй ад Расіі. Прадугледжвалася таксама вызваленне сялян. Аляксандр быццам бы і згадзіўся, але праект не прынялі маскоўскія і пецярбургскія вышэйшыя колы, якія не жадалі рызыкоўных прэцэдэнтаў са скасаваннем прыгону.

— Які быў далейшы лёс беларускіх вайсковых фарміраванняў у напалеонаўскай арміі?

— Лёс гэтых людзей склаўся так. Гвардзейскі полк генерала Канопкі ў баі пад Слонімам страціў забітымі 230 чалавек, астатнія адступілі да Навагрудка і пазней далучыліся да некаторых беларускіх часцей, што пакінулі радзіму, адступаючы разам з французамі. 22-гі пяхотны і 18-ы уланскі палкі былі разбіты пад Менскам войскамі арміі Тармасава, іншыя пяхотныя палкі адступілі ў Польшчу, 17-ы ў бітве пад Кракавам не далічыўся 142 чалавек і перастаў існаваць. 18, 20 і 21-ы апынуліся ў крэпасці Модлін і тут вытрымалі працяглую асаду расійскіх войск, але з 2.280 чалавек, якія напачатку 1813 года ўвайшлі ў крэпасць, 1.300 загінулі ці былі цяжка паранены. 21-ы коннаегерскі полк Ігната Манюшкі доўгі час дзейнічаў у саставе французскай арміі. Пасля Парыжскага міру і амністыі ён увайшоў у састаў польскага войска, якое сфарміраваў з дазволу Аляксандра I яго брат Канстанцін Паўлавіч, прызначаны намеснікам у Польшчу. У 1814 годзе да гэтага войска далучыліся беларускі 19-ы і 20-ы уланскія палкі. Не ўсе імёны забыты: генерал Канопка і генерал Заінчык (ураджэнец Наваградчыны) удзельнічалі ў паўстанні 1831 года, але гэта ўжо іншы час.

Вайна 1812 года, магчыма, нават не столькі гераічная, колькі драматычная і нават трагічная старонка. Калі перамога аднаго з бакоў дасягаецца коштам соцень тысяч, а то і мільёнаў чалавечых жыццяў, то якая гэта слава? У выніку гэтай авантуры наша Бацькаўшчына страціла кожнага чацвёртага свайго жыхара.

Гутарыў
Анатоль СЛАНЕЎСКІ.

СІТУАЦЫЯ

БАБРУЙСКІЯ БЮРАКРАТЫ СУПРАЦЬ СІРОТ

8 ліпеня 1990 года на шашы Мінск — Бабруйск адбылася аўтакатастрофа, у выніку якой загінулі мая сястра Таццяна Шэлегава, яе муж Віктар Шэлегаў, яго маці Зінаіда Шэлегава. Іх дзеці, Васіль, 1981 года нараджэння і Аляксей, 1983 года, са шматлікімі пераломамі і траўмамі і цяжкай псіхатраўмай на працягу паўгода знаходзіліся на станцыянарным лячэнні.

Апекунамі над асірацелымі дзецьмі былі прызначаны рашэннем пасяджэння Першамайскага выканкома г. Бабруйска іх бабуля і дзядуля Русецкія Вера Іванаўна і Уладзімір Канстанцінавіч, адпаведна 60 і 65 гадоў, якія пражываюць у г. Мінску.

З кастрычніка 1990 года мы рабілі неаднаразовыя спробы замены ці абмену жылплошчы ў Бабруйску, дзе прапісаны Васіль і Аляксей, на Мінск, дзе яны фактычна жывуць ужо два гады са сваімі апекунамі на 23 квадратных метрах.

Атрымаць у гэтым садзейнічанне ад афіцыяльных інстанцый не ўдалося. Толькі ў ліпені 1992 г. дзякуючы уласным намаганням і шчаслівай выпадковасці натрапілі на зручны варыянт абмену на 3-пакаёвую кватэру ў Мінску, па вул. Матусевіча (35 кв. м). Звычайная «хрушчоўка».

17 жніўня 1992 г. пасля ўзгаднення ўмоў абмену ў бюро абмену жылой плошчы ў Бабруйску была пададзена сумесная заява на абмен кватэр.

У парадак дня пасяджэння Бабруйскага гарвыканкома 26 жніўня 1992 г., дзе павінна было разглядацца пытанне абмену, яно не было ўключана і дакументы на яго не рыхтаваліся.

На ўсе нашы неаднаразовыя просьбы растлумачыць прычыны затрымкі рашэння аб абмене мы чулі кожны раз розныя, але заўсёды абсурдныя прычыны: неабходнасць пісьмовай згоды 8—11 гадовых дзяцей на абмен пры наяўнасці заявы апекуноў; фізічнай прысутнасці старых апекуноў, якія пражываюць у Мінску, у райвыканкоме г. Бабруйска — пры наяўнасці адпаведным чынам аформленай заявы; патрабаванне раўназначнасці абменьваемых кватэр нібыта ў інтарэсах дзяцей.

Ствараецца ўражанне, што бабруйскія бюракраты з рай- і гарвыканкомаў, нібыта ў інтарэсах дзяцей імкнуцца пакінуць гэтых дзяцей без жылля, карыстаючыся безабароннасцю старых і хворых апекуноў.

Прашу ў памяць аб трагічна загінуўшых бацьках і ў імя будучыні асірацелых дзяцей не даць здзейсніцца цяпер ужо свядомаму злу і вырашыць нарэшце радавую, але для дзяцей жыццёваважную праблему чалавечых умоў жыцця.

М. НОВІКАВА,
сястра загінуўшай.

г. Мінск.

ФАКТ

«Ранар» абяцае кватэры

Акцыянернае таварыства «Ранар» вырашыла дапамагчы грамадзянам рэспублікі ў вырашэнні жыллёвай праблемы. Ім створана АТ «Прыватызацыя».

У праекце статута апошняга запісана аб аднаўленні і рэканструкцыі за кошт уласных сродкаў дамоў з вялікай ступенню зносу, будаўніцтве новых дамоў, катэджаў, гасцініц і інтэрнатаў гасцінічнага тыпу і іншых аб'ектаў бытавога і сацыяльна-культурнага прызначэння з наступнай іх рэалізацыяй акцыянерам.

Мяркуецца, што кожны, калі ён будзе ўкладваць свае капіталы ў выглядзе паёў у фонд АТ метадам набыцця яго акцый, атрымае выгаду. Па-першае, уладальнік акцый будзе атрымліваць на іх дывідэнды, прычым не меншыя, чым у ашчадных банках, па-другое, — карыстацца правам набыцця кватэры на льготных умовах. Калі больш дакладна, то яе кошт будзе вызначаць сабекошт плюс рэнтабельнасць акцыянернага таварыства.

Неабходна адзначыць і яшчэ адну важную для ўладальнікаў акцый гэтага таварыства асаблівасць. Чарговасць набыцця кватэр ці катэджаў будзе вызначацца таварыствам у адпаведнасці з колькасцю і часам набыцця яго акцый.

У заключэнне варта адзначыць: вядома, якая напружаная ў нас жыллёвая праблема. Дзяржава нямала нам абяцала наконт кватэр, але мала што зрабіла. І, напэўна, даўно пара ўзяць гэту праблему ў свае рукі і вырашыць яе самім. Так больш надзейна..

М. ЛЯШКО.

«Хельсінкі-2»: новыя гарызонты НБСЕ

Паважаная рэдакцыя «Звязды»!

Апошнім часам шмат гаворыцца аб новых працэсах у палітычным жыцці Еўропы, аб імкненні дзяржаў кантынента да супрацоўніцтва і сумеснага развіцця. У гэтым, безумоўна, важную ролю адыгрываюць нарады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе, якія прайшлі ў 1975 годзе і зусім нядаўна — у ліпені, у Хельсінкі. Ці не магла б газета змясціць на сваіх старонках каментарый гэтых падзей?

Міхась КАХАНОЎСКІ,
г. Віцебск.

Калі 1 жніўня 1975 года ў час некаторага пацяплення міжнароднай абстаноўкі ва ўмовах «халоднай вайны» ў сталіцы Фінляндыі быў падпісаны Заключны акт Нарады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе (НБСЕ), наўрад ці меркаваў хто, якія маштабы прыме гэты працэс праз 17 гадоў. Гэта былі гады процістаяння Усходу і Захаду, і любыя пацяпленні на міжнароднай арэне, у тым ліку і Нарада ў Хельсінкі, заставаліся ўсё ж у рамках канфрантацыйных міждзяржаўных адносін.

Змены ў СССР і краінах Усходняй Еўропы з'явіліся першапрычынай карэннай перабудовы міжнародных адносін, выклікалі да жыцця пазітыўныя перамены ва ўсіх частках свету. Што датычыць самога працэсу НБСЕ, дык перш за ўсё змяніўся колькасны склад яго ўдзельнікаў. Сёння іх ужо не 35, а 52. Пасля прыняцця ў рады НБСЕ Рэспублікі Беларусь і іншых дзевяці рэспублік былога СССР палітычныя гарызонты Еўропы пашырыліся ад Ванкувера да Уладзівастока.

Гуманітарнае вымярэнне агульнаеўрапейскага, ці так званага хельсінкскага працэсу атрымала магутнае, зусім самастойнае развіццё ў другой палавіне 80-х гадоў. Падагульняючы дакумент Венскай сустрэчы, прыняты ў пачатку 1989 года, ужо змяшчаў многія элементы, зусім не вядомыя міжнародным дакументам па правах чалавека.

Правілы паводзін, што змяшчаюцца ў хельсінкскім Заключным акце і наступных дакументах агульнаеўрапейскага працэсу, маюць даволі своеасаблівы характар. Цэлы шэраг іх — гэта нормы міжнароднага права, таму што ўключаны ў многія міжнародныя дагаворы ці сталі агульнапрызнанымі звычайнымі нормамі. Што ж датычыцца прыроды саміх указаных дакументаў, яны не з'яўляюцца міжнароднымі дагаворамі. На гэта ўказваюць многія палажэнні як самога Хельсінкскага акта, так і заявы дзяржаўных дзеячаў як перад, так і пасля падпісання гэтых актаў. Падагульняючы дакумент Стакгольмскай канферэнцыі па мерах давер'я бяспекі і раззбраенню ў Еўропе прама вызначае: меры, прынятыя ў дакуменце, з'яўляюцца палітычна абавязковымі і ўступаюць у сілу 1 студзеня 1987 года.

Агульнаеўрапейскі працэс пачаў складацца на падставе менавіта такіх палітычных дакументаў і абавязацельстваў. Галоўная асаблівасць міжнародных дамоўленасцей — тое, што яны заключаюцца з улікам палітычнай сітуацыі на дадзены момант і маюць на ўвазе магчымасць адмаўлення ад іх у выпадку змянення абавязацельстваў, якія спрыялі іх з'яўленню.

Калі паглядзець на хельсінкскі працэс з гэтага пункту гледжання, дык можна выявіць, што менавіта ў гады процістаяння Усходу і Захаду, двух ваенна-палітычных блокаў і адсутнасці давер'я паміж дзяржавамі, што ўваходзілі ў іх, у час некаторага пацяплення міжнароднага клімату лягчэй было прымаць дакументы менавіта такога роду. Адсутнасць упэўненасці ў даўгавечнасці пазітыўных працэсаў і тэндэнцый станавілася галоўнай прычынай з'яўлення палітычна абавязковых дакументаў, юрыдычная сіла якіх заставалася нявызначанай.

Няўстойлівая міжнародная абстаноўка не спрыяла прыняццю дакументаў з падобным зместам у форме міжнародных дагавораў яшчэ і таму, што ў гэтых умовах даволі праблематычнай была б іх ратыфікацыя, якая патрабавала, як правіла, згоды парламентаў краін-удзельніц.

Цяпер абстаноўка кардынальна змянілася. Процістаянню Усход — Захад прыходзіць канец, «халодная вайна» скончылася. Таму адпадае і галоўная прычына асцярожных адносін да заключэння далёка ідучых па зместу дамоўленасцей, што датычаць найважнейшых галін міжнароднага і ўнутранага жыцця. Значыць, цяпер калі, можа, і не цалкам адпала пагроза новага «пахаладання» міжнароднай абстаноўкі, дык ва ўсякім разе яна значна менш верагодная. Няма і небяспекі таго, каб тая ці іншая дзяржава магла, спасылаючыся пры гэтым на змяненне ўмоў, неабходных для заключэння і выканання падобных дамоўленасцей, адмовіцца ад іх. Правілы палітычных дамоўленасцей, увайшоўшы ў практыку міжнародных адносін і дзейнічаючы не горш за строгія міжнародна-прававыя дакументы, самі праз практыку, як міжнародную, так і нацыянальную, увойдуць у склад норм міжнароднага права.

З улікам характару міжнародных палітычных дамоўленасцей, і асабліва іх значэння ў гуманітарнай сферы, было б мэтазгодна ўключыць у новую Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь палажэння аб тым, што наша заканадаўства і практыка ў галіне аховы правоў чалавека адпавядаюць міжнародным абавязацельствам па правах чалавека. Калі ў мяркуемым артыкуле аб прымаце міжнароднага права над унутраным гаворыцца толькі пра нормы міжнароднага права, дык у падобным артыкуле ў раздзеле аб правах і свабодах чалавека ўлічваліся б усе абавязацельствы, у тым ліку і тыя, якія змяшчаюцца ў палітычных дамоўленасцях.

У чым жа заключаецца тое новае, што ўведзена ў міжнародныя стандарты па правах чалавека агульнаеўрапейскім працэсам?

Найперш трэба выдзеліць новыя моманты: прызнанне актыўнай ролі індывіда ў справе аховы сваіх правоў як унутры краіны, так і на міжнароднай арэне: паглыбленне, пашырэнне і ўдакладненне дапушчальных абмежаванняў правоў чалавека; стварэнне і развіццё спецыяльнага механізма імплементацыі правілаў чалавечага вымярэння НБСЕ; і нарэшце, бадай, самае галоўнае — гэта распрацоўка параметраў дэмакратычнай, прававой дзяржавы, у рамках якой толькі і могуць рэалізоўвацца замацаваныя ў агульнаеўрапейскіх дакументах правілы: свабода выбару палітычных, сацыяльных, эканамічных і культурных сістэм распаўсюджваецца толькі на такія сістэмы, якія здольныя паважаць міжнародныя стандарты па правах чалавека.

У пачатку ліпеня гэтага года прадстаўнікі 52 краін сабраліся ў сталіцы Венгрыі — Будапешце, дзе на працягу трох дзён праходзіла парламенцкая Асамблея па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе. На гэтай сустрэчы таксама абмяркоўваліся пытанні правоў чалавека. З дакладам выступіў прадстаўнік дэлегацыі Аўстрыі П. Шнэйдэр. У цэнтр увагі ставіліся пытанні аб правах чалавека, у тым ліку аб правах нацыянальных меншасцей. У абмеркаванні іх актыўны ўдзел прынялі народныя дэпутаты Рэспублікі Беларусь Д. Булахаў і А. Вярцінскі. Думаецца, што прыняцце ў другім чытанні Закона «Аб нацыянальных меншасцях у Рэспубліцы Беларусь» з'явіцца новым крокам на шляху гуманітарнага супрацоўніцтва рэспублікі.

10 ліпеня ў сталіцы Фінляндыі завяршыла сваю работу сустрэча кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў краін — удзельніц Нарады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе. На заключным пасяджэнні сустрэчы быў прыняты вялікі пакет дакументаў, што падводзяць яе вынікі, намячаюць стратэгію, тактыку і генеральныя напрамкі дзейнасці НБСЕ на будучыню, а таксама вызначаюць канкрэтныя механізмы для вырашэння ўзнікаючых праблем. Асаблівае значэнне сярод гэтых дакументаў мае палітычная дэкларацыя «Надзеі і праблемы часу перамен».

У дэкларацыі вітаецца адданасць усіх дзяржаў-удзельніц агульным каштоўнасцям: павага правоў чалавека і асноўных свабод, у тым ліку правоў асоб, што належаць да нацыянальных меншасцей, дэмакратыя і вяршэнства закона, эканамічная свабода, сацыяльная справядлівасць і адказныя адносіны да навакольнага асяроддзя. Кіруючыя прынцыпы і агульныя каштоўнасці, выкладзеныя ў хельсінкскім Заключным акце і Парыжскай хартыі, не страцілі сваёй сілы. Ахова правоў чалавека, асноўных свабод і садзейнічанне іх ажыццяўленню, а таксама ўмацаванне дэмакратычных інстытутаў застаюцца жыццёвай асновай усеагульнай бяспекі.

Яўген БУДАЙ,
Леанід ЗЕМЛЯКОЎ,
супрацоўнікі Прэзідыума Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

РОЗГАЛАС

НЕ ПА КІШЭНІ

ПІНСК. Неўзабаве можа закрыцца аддзяленне замежных студэнтаў у Пінскім індустрыяльна-педагагічным тэхнікуме. Калі дагэтуль на першы курс паступала штогод па 150—200 юнакоў і дзяўчат з краін так званага трэцяга свету, дык сёлета выказала жаданне прыехаць сюды на вучобу толькі 14 чалавек. Прычына агульнавядомая — дарагі кошт адукацыі, іншыя цяжкасці, звязаныя з распадам былога Саюза.

ПАКВАПІЛІСЯ НА ЦУКАР

Раніцай у Лагойскі РАУС паступіў сігнал, што на мясцовым хлебазаводзе ноччу пакралі цукар. На гэты раз міліцыя спрацавала аператыўна. Адзін мех цукру быў знойдзены ў лесе, непадалёк ад склада хлебазавода. А другі аказаўся ў кватэры адной сям'і, што пражывае па вуліцы Перамогі.

У. МІХАЙЛАЎ.

«ЛЯВОНІХА» Ў ІТАЛІІ

Учора ў гастрольную паездку па Італіі выехаў лаўрэат многіх фестываляў, у тым ліку і міжнародных, ансамбль беларускага танца «Лявоніха» Палаца культуры МТЗ.

Да 7 кастрычніка самадзейныя артысты будуць выступаць перад жыхарамі італьянскага горада Мачэрата на беразе Адрыятычнага мора. Яны таксама пабываюць у Рыме, Фларэнцыі і Венецыі. Паездку трактаразаводцаў фінансуюць міжнародная няўрадавая арганізацыя «Чарнобыль — дапамога» і маладзёжны творчы цэнтр «Менск».

Алег ПРАЦЬКО.

МУРу НА ЗАЙЗДРАСЦЬ

ЖЛОБІН (**У. Пернікаў**). «Вялікая Расія, а ў пастку да міліцыі можна лёгка патрапіць», — падумалі 20-гадовыя хлопцы з падмаскоўнага Валакаламска Уладзімір Дзеянікін і Сяргей Мартынаў, збіраючыся пажывіцца за чужы кошт. Таму і вырашылі не рызыкаваць дома, а адправіцца на здабычу да суседзяў у Жлобін.

Разлік быў просты. Іх тут ніхто не ведае, а стары сябрук, рабочы саўгаса «Луцкі» Уладзімір Добышаў заўсёды падтрымае кампанію. А потым, кваліфікацыю правінцыяльнай міліцыі, напэўна ж, не параўнаеш са здольнасцямі МУРа.

І вось падвыпіўшая тройка апалове адзінаццатай уварвалася ў кватэру рабочага Беларускага металургічнага завода і без дай прычыны на горкі яблык збіла гаспадара, які ў цяжкім стане потым быў дастаўлены ў бальніцу. Затым «гастралёры» пацешыліся з яго жонкай, згвалтаваўшы яе. А нарэшце, абрабавалі кватэру, прыхапіўшы і грошы, і дарагія рэчы. І хоць злачынцы ўмела замялі сляды, работнікі мясцовай міліцыі хутка ўзялі іх у адным з інтэрнатаў райцэнтра, дзе госці адпачывалі. Аперацыя заняла ўсяго 2 гадзіны. За такі час і МУР не заўсёды разблытвае падобныя злачынствы.

КАНКУРЭНТАЗДОЛЬНАСЦЬ І САЦЫЯЛЬНАЯ СТАБІЛЬНАСЦЬ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

для мэт структурнай перабудовы эканомікі, мадэрнізацыі і тэхнічнага пераўзбраення. Перавага будзе аддавацца прамым інвестыцыям, а таксама інвестыцыйным пазыкам пад канкрэтныя самаакупныя праекты.

САЦЫЯЛЬНАЯ ПРЫМАЛЬНАСЦЬ РЫНАЧНЫХ РЭФОРМ

Найбольшая небяспека для рэформ — дэфіцыт даверу насельніцтва краіны адносна магчымасці іх рэалізацыі.

Праграма мае шанц на поспех толькі ў выпадку дастатковай свабоды дзеянняў кіраўніцтва і згоды насельніцтва на вядзенне рынкавых пераўтварэнняў.

Нават у самай спрыяльнай сітуацыі наўрад ці ўдасца пазбегнуць эксцэсаў сацыяльнай непрымальнасці праводзімых рэформ.

Зніжэнне ўзроўню жыцця і рост беспрацоўя не павінны пераходзіць крытычную мяжу, за якой можа адбыцца крах рэформы, сацыяльны выбух з непрадказальнымі вынікамі. Таму асноўныя крокі рэформы павінны ісці больш або менш адначасова. Неабходна кантраляваць індыкатары сацыяльнай напружанасці жыцця грамадства, своечасова карэкціруючы ход перабудовы эканамічных адносін.

Пан Старшыня, дамы і панове!

Наш шлях у рынак — гэта шлях узважаных і выверапых рашэнняў паэтапны і, калі хочаце, эвалюцыйны. Разам з непазбежным прагрэсам у сферы эканамічных пераўтварэнняў ён дазволіць забяспечыць сацыяльна палітычную стабільнасць грамадства і незваротнасць праводзімых рэформ.

Падзеі апошніх гадоў на Еўрапейскім кантыненце сведчаць аб тым, наколькі кволымі з'яўляюцца заваёвы цывілізацыі.

Ці трэба гаварыць аб тым, што небяспека страты кантролю над працэсамі пераўтварэння ў СНД можа мець значна больш сур'ёзныя вынікі як для нас, так і для Еўропы ў цэлым.

Прадухіліць небяспечныя тэндэнцыі ў развіцці сусветнага супольніцтва могуць толькі сумесныя намаганні, партнёрства і супрацоўніцтва на ўзаемным даверы.

Дзякуй за ўвагу.

Беларуска-балгарскі феномен

24—30 верасня — Дні Балгарыі ў Беларусі. Гэта — першая на нашай зямлі сустрэча даўніх сяброў без пасрэднікаў, без заідэалагізаваных у Маскве праграмы, без ідэалагічнай падкладкі, што заўсёды змушала людзей гаварыць не сваімі словамі і не пра тое, што хацелася б. Між тым, нам ёсць што сказаць адзін аднаму, звяртаючыся як да мінулага, так і да сучаснасці нашых народаў і краін.

Перш за ўсё трэба нагадаць, што пісьменнасць наша прыйшла да нас з Балканаў з першымі кнігамі на стараславянскай мове, дасягнуўшы перад гэтым небывалага росквіту ў Македоніі і Балгарыі. Праўда, мы не былі толькі пасіўнымі ўспрымальнікамі новай пісьмовай культуры. Дзякуючы такім вялікім гістарычным дзеячам як Кірыла Тураўскі і Ефрасіння Полацкая, яна стала свайй, [illegible] нашага духоўнага жыцця. [illegible] бок арганічнага сплаву з народнымі элементамі, працавалі на карысць асветы Францішак Скарына і Сымон Будны, Васіль Цяпінскі і Сімяон Полацкі. У часы, неспрыяльныя для развіцця стараславянскай культуры, беларуская зямля дала прытулак і захавала ад знішчэння балгарскія рукапісы. Дастаткова ўспомніць славуты Супрасльскі рукапіс — адзін са старэйшых помнікаў балгарскага пісьма, або Тураўскае евангелле (XI ст.) ці Слуцкі псалтыр (XI ст.). Наша рэлігійнае жыццё [illegible] 1000-годдзя стварэння першай епархіі ў Полацку. Паводле Іпацьеўскага летапісу, у 1262 годзе навагрудскі князь Войшалк зрабіў паломніцтва ў Балгарыю і, вярнуўшыся на радзіму, «учини себе монастырь на реце Немне межи Литвою и Новым городом». Лічыцца, што ў межах старажытнай летапіснай Літвы Лаўрышаўскі манастыр быў першым. Пра тое, што гэта быў значны асяродак тагачаснай стараславянскай культуры, сведчыць Лаўрышаўскае евангелле, напісанае ў манастыры ў XIV стагоддзі. Па мове гэтага евангелля можна меркаваць, што адной з крыніц яго быў балгарскі рукапіс. Варта ўспомніць, што на пасаду мітрапаліта Вялікага княства Літоўскага ў 1414 годзе быў вылучаны вядомы балгарскі царкоўны дзеяч і пісьменнік Грыгорый Цамблак, які зрабіў сваёй рэзідэнцыяй Наваградак. Тут ён напісаў значную частку свае творы, якія складаюць важкую старонку так званай Тырнаўскай кніжнай школы.

Звяртаючыся да больш позніх часоў, можна канстатаваць, што беларусы ўнеслі значны ўклад у вызваленне Балгарыі ад асманскага прыгнёту, пра што ўжо пісала «Звязда». Дастаткова ўспомніць толькі імёны «доктара Русселя» — Мікалая Судзілоўскага, сябра легендарнага Хрыста Боцева, [illegible] ў Балгарыі, ці выдатнага беларускага [illegible] Іосіфа Гуркі, героя Шыпкі і Плеўны, вызваліцеля Сафіі і Адрыянопаля, — самай значнай фігуры руска-турэцкай вайны 1877—1878 гг. Тысячы беларусаў склалі свае галовы на палях Балгарыі.

І ў навейшых часах у балгар і беларусаў шмат агульнага. З'яўляючыся пераважна «сялянскімі» нацыямі, на пэўным этапе свайго фарміравання яны сутыкаліся са шмат у чым падобнымі праблемамі, перш за ўсё з самасцвярджэннем ва ўмовах дамінацыі іншых нацый і чужых інтарэсаў. У гэтых адносінах лёс быў больш прыхільны да балгар, для якіх праблема змагання за сваю мову і культуру ўжо стала гісторыяй. Але агульнасць паходжання, гістарычныя традыцыі і сувязі, падабенства ў пазнейшым развіцці спрыялі таму, што ў пасляваенныя гады паміж нашымі народамі ўсталяваліся ў пэўнай ступені спецыфічныя адносіны. Яны выражаліся перш за ўсё ў павышанай цікавасці да мовы і літаратуры адзін аднаго, а таксама да [illegible] гістарычных і культурных сувязей. Беларуская літаратура ў Балгарыі і балгарская ў Беларусі знайшлі сабе выдатных прыхільнікаў, а [illegible] даследаванні паклалі грунтоўны мост для далейшага супрацоўніцтва. Шырыліся рады беларускіх балгарыстаў і балгарскіх беларусістаў. [illegible] беларуска-балгарскі феномен. Пэўныя, так сказаць, «прыватныя» сувязі ўсталяваліся і [illegible]. Але ёсць падставы думаць, што ў незалежных, дэмакратычных Беларусі і Балгарыі ёсць трывалыя асновы для далейшага супрацоўніцтва. Спрыяць гэтаму заклікаюць Дні Балгарыі ў Беларусі, як і нядаўнія Дні Беларусі ў Балгарыі.

Генадзь ЦЫХУН,
старшыня рады Таварыства «Беларусь—Балгарыя».

ДАРОГІ ПРЫВЯЛІ Ў РЫМ

Так здарылася, што амаль адначасова прыехалі ў Рым дзве вялікія групы пінчан. Адна — гэта 46 дзяцей працаўнікоў прамыслова-гандлёвага аб'яднання «Палессе». Яны былі запрошаны мэрам горада Разета на адпачынак. Усе затраты ўзяў на сябе італьянскі бок. Адпачывалі дзеці на марскім узбярэжжы, а на экскурсіі выязджалі ў розныя гарады, у тым ліку і ў сталіцу — Рым.

Што датычыцца народнага ансамбля танца «Палессе» з Пінска, дык ён удзельнічаў у Італіі адразу ў двух фальклорных фестывалях — у гарадах Маенца і Піза. Нягледзячы на вялікую канкурэнцыю — а разам з пінскімі танцорамі з'ехаліся на танцавальныя святы калектывы з Бразіліі, Уругвая, Югаславіі, Францыі, Мексікі, — «Палессе» зноў, як і ў былыя гады, паказаў сябе з найлепшага боку і быў удастоены вышэйшых узнагарод. Самадзейныя артысты мелі некалькі свабодных дзён, і гасцінныя гаспадары паказалі ім Неапаль і Рым.

Дарэчы, для ансамбля «Палессе» Італія стала адзінаццатай краінай, дзе ён дэманстраваў сваё высокае майстэрства. Сярод іх Індыя, Аргенціна, Алжыр, Куба, Партугалія, Германія, Турцыя і іншыя.

МІТЫНГОВАЯ ВОСЕНЬ 92-ГА

Сустаршыні Асацыяцыі незалежных прафсаюзаў прамысловасці А. Бухвостаў і Г. Фядыніч звярнуліся ў Мінскі гарадскі Савет за дазволам на правядзенне мітынгу прадстаўнікоў працоўных калектываў на плошчы Незалежнасці 19 кастрычніка. Тэма мітынгу — «Працоўныя, абаронім сваё права на працу і нармальнае жыццё!» Мяркуецца, што ў акцыі прымуць удзел 5 тысяч чалавек.

Віктар ФЕДАРОВІЧ, (БелаПАН).

НІХТО ТАК НЕ КРЫЎДЗІЎ ГЕРОЯ

ГОМЕЛЬ (У. Пернікаў). Слаўны баявы шлях прайшоў ветэран ВАВ Ф. Котчанка. У вогненнай віхуры 40-х гадоў ён неаднойчы трапляў у крытычныя сітуацыі. І кожны раз у паядынку з ворагам выходзіў пераможцам.

Адважны воін мае шмат баявых узнагарод. Яго грудзі да нядаўняга часу ўпрыгожвала Залатая Зорка Героя Савецкага Саюза. Гэтымі днямі яе не стала: укралі трое незнаёмых хлопцаў, якія назваліся студэнтамі гістарычнага факультэта універсітэта. Яны завіталі ў дом героя быццам бы дзеля таго, каб напісаць гістарычную даведку аб яго баявых дзеяннях. А потым здзейснілі сваю чорную справу. Большай крыўды герою за ўсё яго доўгае жыццё яшчэ ніхто не прычыняў.

Мал. Віктара ДУБОВІКА.

КРЫМІНАЛЬНАЯ ХРОНІКА

БАНДЫТЫЗМ НА ДАРОГАХ

У мінулую пятніцу ў 22.00 у Віцебскі РАУС звярнуўся М. За паўгадзіны да гэтага, праязджаючы на сваім аўтамабілі, ён вырашыў падвезці галасаваўшых на дарозе мужчыну і жанчыну. Забраўшыся ў машыну, невядомы, пагражаючы самаробным выбуховым устройствам, хацеў авалодаць аўтамабілем. Пасля таго, як вадзіцелі на дарозе прыйшлі на дапамогу М., злачынца прывёў у выкананне сваю пагрозу. З-за выбуху пасажырка атрымала лёгкія цялесныя пашкоджанні. Неўзабаве гора-тэрарыст быў затрыманы.

РІД.

НЕ ЛЕЗЦЕ Ў КУРАТНІК ДА СУСЕДА

У ноч з суботы на нядзелю ў пасёлку Івянец Валожынскага раёна раней судзімым Ф. была зроблена беспаспяховая спроба крадзяжу. На гэты раз «таварам» сталі суседскія куры. Забраўшыся ў незачынены хлеў, Ф. быў заспеты знянацку гаспадаром і моцна пабіты. Удзень Ф. памёр, уносячы з сабой у магілу матывы, якія падштурхнулі яго на гэты крок. Гаспадар курэй затрыманы, вядзецца следства.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

«НЯМЕЦКАЯ ХВАЛЯ»

*** Колькасць беспрацоўных у Расіі, якая складае зараз 500 тысяч чалавек, к канцу года складзе паўтара мільёна. Аб гэтым заявіў прэм'ер-міністр Расіі Ягор Гайдар на адкрыцці сесіі расійскага парламента. Асабліва адчуваецца беспрацоўе на Паўночным Каўказе і Урале.**

* Германія і Казахстан падпісалі сумесную заяву аб асновах усебаковага супрацоўніцтва. У ходзе сустрэчы з прэзідэнтам Казахстана Нурсултанам Назарбаевым канцлер ФРГ Гельмут Коль паабяцаў госцю, што ён будзе яго ным надзейным партнёрам.

*** Група экспертаў ААН нечакана прыбыла ў Кабул. Мяркуецца, што ў сталіцы Афганістана будзе адкрыта прадстаўніцтва ААН.**

«БІ-БІ-СІ»

* Канцлер Германіі Гельмут Коль і прэзідэнт Францыі Франсуа Мітэран правялі ў Парыжы двухгадзінныя перагаворы адносна аднаўлення намаганняў на шляху да Еўрапейскага саюза. Коль аднак пакінуў Елісейскі палац без каментарыяў вынікаў сустрэчы. Не было таксама выдадзена і ніякага мемарандума аб перагаворах. Францыя і Германія хочуць выпрацаваць новую палітычную дэкларацыю, якая прадугледжвала б абмежаванне ўлады бюракратыі Еўрапейскай супольнасці з Брусселя.

*** Міністр замежных спраў Вялікабрытаніі Дуглас Хэрд адобрыў ініцыятыву прэзідэнта ЗША Джорджа Буша па ўзмацненню міратворчай дзейнасці ААН. Выступіўшы ад імя Еўрапейскай супольнасці, Хэрд заявіў у ААН, што ў адпаведнасці з амерыканскімі планамі ўзброеныя сілы многіх краін павінны быць перабудаваны.**

* Міністр замежных спраў Расіі Андрэй Козыраў заклікаў Аб'яднаныя Нацыі арганізаваць спецыяльны камітэт нагляду для абароны інтарэсаў нацыянальных меншасцей. У сваім звароце да Генеральнай Асамблеі ААН Козыраў сказаў, што, на яго думку, на тэрыторыі былых рэспублік СССР існуе дыскрымінацыя рускіх, яўрэяў і іншых нацыянальных меншасцей.

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

*** На праходзячай сесіі Генеральнай Асамблеі ААН выступіць прэм'ер-міністр Югаславіі Мілан Паніч. Яго прамова будзе заслухана перад правядзеннем галасавання па пытанню захавання за новай Югаслаўскай федэрацыяй месца ў ААН.**

* Паводле паведамлення з Сант'яга, былы ваенны кіраўнік Чылі генерал Пінач эт заявіў журналістам, што яго імя стаіць першым у спісе, складзеным нейкімі наймыснікамі, якія рыхтуюць палітычныя забойствы. Пінач эт, якому зараз 76 гадоў, паведаміў, што неаднаразова атрымліваў пісьмовыя пагрозы.

РАДЫЁ «СВАБОДА»

*** Прадстаўнік камандавання расійскіх пагранвойск заявіў, што ягоныя войскі гатовы спыніць любыя дзеянні, звязаныя з кантрабандай зброі з Афганістана незаконным узброеным фарміраваннем у Таджыкістане.**

* Прэзідэнт Сусветнага банка Луіс Прэстан заявіў, што рэспублікі былога Саюза ССР павінны прыкладаць намаганні для як мага хутчэйшага правядзення рынкавых рэформ з мэтай прыцягнення замежных інвестыцый. Выступаючы на сумесным пасяджэнні Сусветнага банка і Міжнароднага валютнага фонду, Прэстан аб'явіў, што банк мае намер прадаставіць былым савецкім рэспублікам заём на суму да 2,5 мільярда долараў.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

«ПРАБЛЕМЫ БЕЛАРУСКАГА ВОЙСКА»

25 верасня ў 17 гадзін у Палацы мастацтва ў Мінску адбудзецца расшыраная соймавая канферэнцыя БНФ сумесна з Беларускім згуртаваннем вайскоўцаў і дэмакратычнымі партыямі рэспублікі на тэму «Праблемы Беларускага войска». Будуць разгледжаны элементы канцэпцыі вайсковай рэформы, прычыны і шляхі спынення карупцыі ў войску, сістэма сацыяльнай абароны вайскоўцаў, пытанні вяртання афіцэраў-беларусаў на Радзіму і іншыя.

Зміцер ЖДАНЮК.

ФУТБОЛ

Каманду—папалам, ачкі—«старэйшаму брату»

Без метамарфоз і закулісных інтрыг, гэтак жа, прынамсі, як і без сапраўдных сюрпрызаў і нечаканасцей футбол наўрад ці быў бы любімай гульнёй мільёнаў людзей. І што б нам ні сцвярджалі пра «шчырасць» і «непадробнасць» барацьбы на полі, як бы не пераконвалі, што мяч — круглы, а значыць, і зыход той «барацьбы» — непрадказальны, за яго Вялікасцю футболам грахоў значыцца больш чым дастаткова...

Для чаго ўсё гэта гаворыцца? Не, не дзеля таго, каб ужо цяпер, у першы год існавання самастойнага футбола суверэннай Беларусі, кінуць на яго цень. Наша задума куды больш сціплая: папярэдзіць любімы від спорту ад тых самых інтрыг і метамарфоз, якія (дай Бог, каб мы памыліліся) у яго яшчэ наперадзе. А падставы таму ўжо спакваля пачынаюць акрэслівацца...

Не вельмі гучна, а, па-сутнасці, практычна моўчкі «праглынулі» ўсе мы нядаўні падзел на дзве самастойныя каманды флагмана беларускага футбола — мінскага «Дынама». Калі так зроблена, значыць, гэта камусьці патрэбна — ці не гэты славуты прынцып спрацаваў тут? Той жа факт, што гэтым самым Мінск аўтаматычна стаў беларускай футбольнай Мекай, усімі быў успрыняты неяк натуральна і без унутранага супраціўлення: маўляў, так і павінна быць. «Дынама» ж і «Беларусь», знешне спакойна падзяліўшы маёмасць (а дзяліць усё, праўда, як правіла, са скандаламі, цяпер вельмі модна), па словах іх кіраўнікоў, накіраваліся ў самастойнае плаванне. Але ж ці так гэта? Матч паміж старэйшым і малодшым «братамі», які адбыўся пазаўчора на сталічным стадыёне «Дынама», зноў навёў на іншыя думкі...

Пры згаданай вышэй дзяльбе, у прыватнасці душ-кадраў, старэйшы брат браў сабе, натуральна ж, лепшых. Трэнераў —у «Дынама» засталіся Леанід Гарай, Міхаіл Вяргіенка, Веніямін Арзамасцаў, у «Беларусь» «сплавілі» Івана Шчокіна, Яўгена Кузняцова... Па-братэрску распарадзіліся медперсаналам: у флагмане застаўся Васіль Дзмітракоў, малодшых па рангу «лечыць»... ягоны сын. Тое ж і з галоўнай, ударнай сілай — ігракамі. Сацункевіч, Вялічка, Лясун, Жута, Журавель, Тайкоў засталіся ў «Дынама»; менш перспектыўныя (хоць, скажам шчыра, мы так не лічым) — Сікорскі, Смірных, Тумiловіч, Качура, Вяргейчык, Артамонаў трапілі ў «Беларусь». Па тых жа двух адрасах пачалося і размеркаванне нашых вaжкораў пасля таго, як ім у заходніх і СНДэўскіх дзяржавах пачалі даваць ад варот паварот: чаму — гэта тэма для іншай, асобнай гаворкі. Учарашнія «зоркі» — Гоцманаў і Зыгмантовіч, Антановіч і Герасімец вярнуліся ў «роднае» «Дынама», а вось для Сокала і Шырокага яно стала ўжо падчарыцай і іх прытуліла — у прамым і пераносным сэнсе — «Беларусь».

...Чакаемай барацьбы — вострай і бескампраміснай — паміж учарашнімі сябрамі-аднадумцамі, на жаль, у тым матчы не атрымалася. Як і належыць старэйшаму брату, «Дынама» дыктавала ўмовы гульні, «Беларусь» толькі зрэдку «асмельвалася» паказваць характар. Тое ж, што ён у каманды ёсць, сведчылі эпізоды гульні: і вострыя, хоць і рэдкія, выпады Качуры, Пуцілы, Смірных, і надзейныя дзеянні ў варотах Туміловіча, і ўмелае дырыжыраванне дзеяннямі сяброў з боку Шырокага... Нічыя, на нашу думку, свяціла «Беларусі», але каманда не здолела яе ўзяць: мінут за 15 да фінальнага свістка навабранцы «Дынама» Шуканаў і Мялешка разыгралі вуглавы і апошні з іх нанёс дакладны завяршальны ўдар. 1:0 — ачкі ў свой актыў запісалі лідэры чэмпіяната.

Сенсацыйна, калі не сказаць больш — з «падтэкстам», закончылася гульня ў Маладзечна, дзе мясцовы «Металург» з разгромным лікам 0:3 уступіў мінскаму «Тарпеда». Каманды па сілах роўныя, больш таго, у гаспадароў ёсць ігракі, якіх называюць лідэрамі, і вось... Рызыкнём узяць на сябе грэх: ці не «працуюць» ужо ў Маладзечна супраць галоўнага трэнера Сяргея Бароўскага?

Вынікі іншых матчаў 11 тура другога нацыянальнага чэмпіяната Рэспублікі Беларусь такія: «КІМ» — «Трактар» — 1:0, «Тарпеда» (Магілёў) — «Дынама» (Брэст) — 2:0, «Ведрыч» — «Днепр» — 0:2, «Шахцёр» — «Гомсельмаш» — 1:0, «Абутнік» — СКБ «Лакаматыў» — 1:1, «БелАЗ» — «Будаўнік» — 0:1.

А вось як выглядае зараз турнірная табліца першынства:

	Г	В	Н	П	М	А
Дынама Мн.	10	8	2	0	28—6	18
Тарпеда Мг.	10	5	5	0	14—4	15
Беларусь	10	6	2	2	17—6	14
Днепр	11	6	2	3	16—12	14
КІМ	8	5	3	0	11—2	13
Дынама Бр.	10	5	2	3	11—7	12
Шахцёр	10	4	3	3	9—11	11
Хімік	10	4	3	3	9—14	11
Тарпеда Мн.	10	3	5	2	12—8	11
Трактар	11	3	5	3	8—4	11
Гомсельмаш	9	3	3	3	7—8	9
СКБ «Лакаматыў»	10	2	5	3	14—14	9
Металург	11	3	2	6	14—20	8
Ведрыч	9	2	2	5	7—12	6
Будаўнік	10	2	1	7	5—12	5
Абутнік	10	0	2	8	3—18	2
БелАЗ	11	0	1	10	4—31	1

Наступны тур чэмпіяната — 26 верасня, у суботу.

Анатоль ПАМОРСКІ.

СВІСЛАЧ ПАД СЛОЕМ НАФТЫ

МІНСК. Аналізы вады, узятыя ля калектара «Сляпянка», куды збіраюцца ліўневыя сцёкі з Заводскага, Партызанскага і Першамайскага раёнаў сталіцы Беларусі, паказалі, што ў рацэ Свіслач максімальна дапушчальная канцэнтрацыя нафтапрадуктаў перавышана ні многа ні мала... у 48 разоў! Зараз Мінскія абласны і гарадскі камітэты па экалогіі даследуюць ваду, шукаючы вінаватых, аднак вада ў Свіслачы ад гэтага наўрад ці стане лепшай.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

СПРАВА ТОЛЬКІ ЗА ВАЛЮТАЙ

Манетным дваром Украіны, здаецца, хутка стане Луганскае станкабудаўнічае аб'яднанне — па праграме канверсіі тут рыхтуюцца да вытворчасці ўкраінскай нацыянальнай разменнай манеты. Узоры манет ужо выраблены, ёсць абсталяванне, засталося толькі дачакацца ўвядзення нацыянальнай валюты.

НАРКАМАФІЯ НАСТУПАЕ

Аналіз, праведзены экспертамі МУС Расіі, паказаў, што штогадовы прыбытак дзялкоў наркабізнесу складае ў сярэднім восем мільярдаў рублёў. У бягучым годзе падраздзяленнямі Расіі па барацьбе з незаконным абаротам наркотыкаў выкрыты 784 злачынныя групы і выяўлена 47 падпольных лабараторый, адабрана 6 тон наркотыкаў, а ў злачынцаў канфіскавана каштоўнасцей і грашовых сродкаў на 4,5 мільёна рублёў.

З ЗАКОНАМ БОЖЫМ БУДЗЕ І РАБОТА

У новым навучальным годзе ў Польшчы кадры настаўнікаў папоўнілі 33,5 тысячы чалавек, з якіх 12 тысяч — выкладчыкі Закона Божага. Затое не хапае выкладчыкаў польскай мовы, матэматыкі, замежных моў. Але не могуць знайсці сабе работу настаўнікі гісторыі, біялогіі і хіміі.

ЛЯСЫ ЗНІШЧАЮЦЦА УСЁ БОЛЬШ

Паводле даных ААН, у мінулым годзе знішчэнне трапічных лясоў узрасло на 50 працэнтаў у параўнанні з 1980 годам.

Выпуск «Розгаласа» рыхтавалі: Ігар Карней, Аляксандр Коктыш, Станіслаў Сулкоўскі, Ігар Шчучэнка.

СУПРАЦОЎНІЧАЮЦЬ СУДЫ

У Маскве адбылася сустрэча кіраўнікоў Вярхоўных судоў краін, што ўваходзяць у СНД. У час сустрэчы абмяркоўваліся практычныя пытанні, звязаныя з судовымі рэформамі, што праводзяцца ў краінах СНД, а па яе выніках было падпісана міжведамаснае пагадненне аб супрацоўніцтве ў сферы правасуддзя і пагадненне аб кансультацыйных сустрэчах старшынь Вярхоўных судоў. Удзельнікі сустрэчы звярнуліся да кіраўнікоў дзяржаў з прапановай аб заключэнні дагавора паміж краінамі—удзельніцамі СНД аб аказанні прававой дапамогі і аб прававых адносінах па грамадзянскіх і крымінальных справах.

НА ДВОР'Е

24 верасня

Сёння ўдзень па рэспубліцы ападкаў не чакаецца. Тэмпература паветра ў Віцебску, Мінску, Магілёве, Гомелі—15—17, Гродна, Брэсце—16—18 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак без ападкаў, вецер слабы. Тэмпература паветра ўначы 1—6 градусаў цяпла, на глебе і месцамі ў паветры замаразкі ад нуля да 3 градусаў, удзень—14—19 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ, інжынер-сіноптык.

РЫНАК ЯК ЁН ЁСЦЬ

Гандлёвы пульс пачашчаецца...

Замалёўкі з універсальнага міжрэгіянальнага кірмашу «1000 дробязей», які адкрыўся ўчора ў сталічным спарткомплексе «Дынама»

Што «1000 дробязей» — прамтаварны магазін у беларускай сталіцы, ведаюць усе мінчане і многія іншыя жыхары рэспублікі. Ведаюць прыкладна, колькі і чаго там прадаецца. Дык вось, па колькасці назваў тавараў славуты мінскі магазін — бледны цень таго, што прапануе кірмаш з аднайменнай назвай: тут прадстаўлены многія і многія тысячы (калі не дзесяткі тысяч) відаў вырабаў шырокага ўжытку. Карацей, усё, што трэба для жыцця. І гэта ў такі нялёгкі для нашай эканомікі час. Унікальная, на першы погляд, сітуацыя...

Пералічваць, што бачыла вока, прама скажам, не мае сэнсу. Лепш скажу, што аўтара зацікавілі (і зразумела, чаму) некаторыя вырабы арэнднага прадпрыемства — Новасібірскага завода нізкавольтнай апаратуры. Сярод вырабаў шырспажыву «вылучаліся» ...новенькія патроны з бліскучымі кулямі. Што гэта, прыкметы нашага багатага на «канфлікты» часу?

— Не хвалюйцеся, гэта патроны для палявання і спартыўных стрэльбаў, — супакоіла начальнік бюро аддзела маркетынгу прадпрыемства Вольга Сцяпнова. — Гэта прадукцыя таксама мае свайго спажыўца, але набыць яе можна толькі з дазволу кампетэнтных органаў. Наогул жа, — уздыхнуўшы, дадала яна,—не ўсе нашы тавары сёння знаходзяць хуткі збыт, бо цэны на іх немалыя.

Вось так і высвятляецца сапраўдны стан спраў, блякне «унікальнасць» сітуацыі ў эканоміцы і гандлі. Так, тавараў шмат, аднак не варта захапляцца гэтым фактам і думаць, што такія суадносіны паміж попытам і прапановай дыктуе цывілізаваны рынак. Усё значна больш сурова і празаічна: цэнавыя выбрыкі расійскіх нафтавых «магнатаў» і іхніх паплечнікаў — аматараў «шокавай тэрапіі», перманентнае адміністрацыйнае павышэнне цэн і прывялі да нястрымнага росту кошту тавараў для народа. Як бачыце, «бастуюць» нават паляўнічыя — не вельмі купляюць прапанаваны рыштунак.

Каб разбурыць сцяну, узведзеную перад тварнай масай, выцягнуць вытворчыя калектывы са стану калапсу, і наладжваюцца стаўшыя частымі ў нас у апошні час вялікія і малыя кірмашы. І гэта дапамагае. Калі на летнім кірмашы «Усход—Захад — Поўнач — Поўдзень» з дзесяці экспанентаў пакупнікамі былі толькі два, то сёння іх суадносіны з прадаўцамі ўжо складаюць прапорцыю адзін да трох. Колькасць пакупнікоў павялічылі і прадстаўнікі беларускага гандлю, якіх асобна запрасілі на сённяшні кірмаш.

Пачатак восені заўсёды лічыўся і пачаткам новай дзелавой актыўнасці — гэтым таксама вызначаецца час правядзення «1000 дробязей». І многія, нягледзячы на акалічнасці, змаглі «трапіць у струмень» —на рынку, як вядома, шанцуе спрытным, настойлівым і прафесіянальна падкаваным. Напрыклад, інжынер па маркетынгу ВА дзяржаўных прадпрыемстваў ВЭФ з Рыгі Аляксандр Старатоненка вядзе гандаль даволі ўпэўнена: за паўгадзіны заключыў чатыры дагаворы куплі - продажу на суму з многімі нулямі. А ля выстаўленых магнітол, радыёпрыёмнікаў і тэлефонных апаратаў працягваюць «кучкавацца» пакупнікі.

— Гандлюем, між іншым, на рублі, але з папярэдняй аплатай, — заўважае рыжанін.— А з'явіцца ў нашых краінах свае валюты, таксама знойдзем выйсце, бо гандаль, як здаўна вядома, не церпіць межаў і заборонаў.

Без асаблівай раскачкі пачалі актыўны гандаль і кааператывы, малыя прадпрыемствы, буйныя заводы нашай Беларусі. Канкурэнты падабраліся вопытныя, абучаныя нашым сацрынкам, але ў гэтай кампаніі не згубіўся прадстаўнік калгаса «Шлях Леніна» Сцяпан Кунахавец з Брэстчыны. Да сувеніраў і мэблі, якія прапануе падсобная калгасная вытворчасць, прыглядаюцца многія. Зразумела, шыкоўныя крэслы за шэсць тысяч (якія стасаваліся б і з інтэр'ерамі фільма накшталт «Багатыя таксама плачуць») купіць не кожны, але салідныя «фірмачы» ўпадабалі іх. Усё гаворыць за тое, што кірмаш з раніцы ўзяў разбег, інтарэсы яго ўдзельнікаў прыйшлі ў рынычны рух.

Гэты момант адразу ж прыкмеціла беларуская служба «Грамадская думка». Намеснік кіраўніка службы Святлана Бурава так падсумоўвае першыя назіранні:

— Даныя першапачатковых апытанняў сведчаць, што ўдзельнікі кірмашу, якія прыехалі з мэтай не толькі купіць і прадаць, але і наладзіць новыя сувязі, прарэкламаваць сваю прадукцыю, лічаць, што для гэтага ёсць усе ўмовы.

...У час адкрыцця «1000 дробязей» была зачытана тэлефанаграма Старшыні Саўміна Беларусі В. Кебіча ўдзельнікам мерапрыемства, у якой ён жадаў кірмашу поспеху і падкрэсліваў, што ўрад рэспублікі цвёрда трымае курс на падтрымку малога і сярэдняга бізнесу. Калі далей так і пойдзе, то, магчыма, не будзе адзіным такі выпадак. Прэзідэнт імпартна - экспартнага агенцтва «СОВ» з Польшчы даў мінуламу кірмашу «Усход — Захад — Поўнач — Поўдзень» такую ацэнку: «Нам спатрэбілася б больш як пяць гадоў, каб дасягнуць таго, чаго мы дасягнулі на гэтым кірмашы».

Ацэнкі ацэнкамі, хоць і яны, зразумела, прыемныя сэрцу кожнага гаспадара. Мы ж, усе астатнія, як простыя спажыўцы будзем спадзявацца, што кірмаш «1000 дробязей» сваёй работай зробіць для нас палёгку ў нашым нялёгкім сённяшнім жыцці-быцці. Бо карысць для грамадства ад такіх «дробязей» далёка не дробязная

Валерый ЧАРНЯЎСКІ.

Вячаслаў ЯНОЎСКІ:

«Толькі ў боксе я адчуваю сябе шчаслівым»

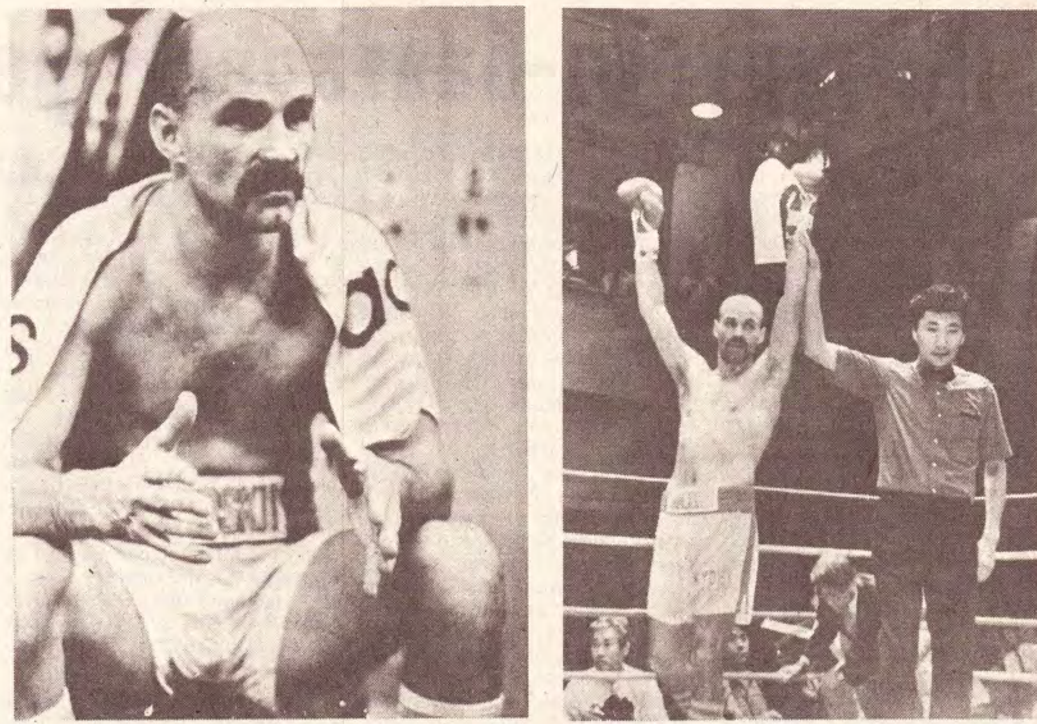

З ДАСЬЕ

Вячаслаў ЯНОЎСКІ. Ураджэнец Віцебска. 37 гадоў. Фіналіст чэмпіяната Еўропы і ўладальнік Кубка свету па боксу. Чэмпіён Алімпійскіх гульняў-88 у Сеуле. Шасціразовы чэмпіён Японіі сярод прафесіяналаў. Выступае ў вагавай катэгорыі да 63,5 кг.

Жанаты. Мае двух сыноў. Акрамя бокса, любіць футбол.

Так атрымалася, што мая сустрэча са славутым беларускім баксёрам адбылася праз месяц пасля прыезду Вячаслава з Японіі, дзе ён выступаў па кантракту за клуб «Кёуэл».

Усё той жа Яноўскі: гаваркі, шчыры і вельмі дабрадушны. Па яго выгляду і невялікіх кулаках не скажаш, што ён баксёр. Хоць першае ўражанне, як кажуць, падманлівае. Ён — першы беларускі баксёр, які «панюхаў пораху» на прафесіянальным рынгу і «даў прыкурыць» многім замежным «профі»... Праўда, трохгадовы кантракт быў перапынены за шэсць месяцаў да сканчэння тэрміну.

— Крыўдна, — кажа Слава, — калі нейкі маскоўскі «дзядзька Сэм» за заключаны кантракт атрымлівае больш за цябе. Гэта Яноўскі аб каляспартыўных чыноўніках, якія ў спорце ніколі не былі, а заўсёды карміліся з яго, як з карыта.

— Праўда,— лічыць алімпійскі чэмпіён,—хутка ўсё зменіцца, час усё расставіць па сваіх месцах.

Але на лёс Слава не скардзіцца. Жыццё ёсць жыццё. І выжывае мацнейшы. Сілай, воляй, характарам.

— Вячаслаў, а вы сябе лічыце моцным чалавекам?

— Мабыць, так. Хоць па мне не скажаш. Але калі жыццё дадзена, за сябе трэба змагацца.

— А калі вам было найцяжэй у спартыўнай біяграфіі?

— Пасля заканчэння выступленняў у 1986 годзе...

Тады Яноўскага мог чакаць лёс, які стаў тыповым для многіх нашых атлетаў. Пакуль выступаў — быў патрэбен, а як закончыў спорт — застаўся сам-насам.

Праўда, яму пашанцавала: сустрэў падтрымку ў чалавека, які не даў прапасці таленту Яноўскага як настаўніка. Ён стаў трэнерам у «Дынама». Хацеў перадаць вопыт, набыты за многія гады выступленняў.

Яноўскі цвёрда для сябе засвоіў ісціну: век жыві—век вучыся. І вучыўся. Праз два гады на Алімпіядзе ў Сеуле заваяваў чэмпіёнскі тытул.

Гэта быў шчаслівы дзень у яго жыцці. Аб самым дрэнным ён успамінаць не хоча. Дарэчы, дзень гэты не звязаны з рынгам, бо Яноўскі ніколі на саперніка не крыўдзіцца, а многія з іх яго лепшыя сябры.

Цяжка было ў адной няпростай жыццёвай сітуацыі.

Пасля Алімпійскіх гульняў былі часы роздуму, і Яноўскі вырашыў папрацаваць за мяжой. Гэтыя два з палавінай гады нельга выкрасліць з яго жыцця. Ён там жыў, працаваў. У яго, прызнаецца баксёр, было шмат часу падумаць над сэнсам жыцця, да дробязей яго прааналізаваць. Былі, канешне, і свае цяжкасці. Напрыклад, моўны бар'ер. Да таго ж, японцы вельмі некантактны народ, хоць і ветлівыя. Яны нейкія запраграміраваныя, зацыкленыя на рабоце, якая ў іх на першым месцы. Нам бы не пашкодзіла так працаваць.

Сябе Слава таксама адносіць да «нас», хоць і працаваў ён у Краіне Узыходзячага Сонца не горш за карэнных японцаў. Шэсць разоў выходзіў пераможцам. Асабліва памятны першы фінал, калі прыйшлося баксіраваць з амерыканцам Рынам Робертсам. Гэта было 9 сакавіка 1991 года ў Токіо. Пасля гэтага бою беларускі атлет цвёрда засвоіў, што і «нашы» на прафесіянальным рынгу не хлопчыкі для біцця. Японцы — народ сціплы, але калі ўзнагароджваюць, дык абавязкова чым-небудзь адметным. Чаго, напрыклад, каштуюць кубкі, якія Яноўскі атрымаў за свае перамогі! Некалькі «паверхаў» з бліскучага жоўтага металу, кожны «паверх» на «палях», а наверсе — атлет-баксёр. Такіх прызоў у прафесіянала шмат. Яшчэ ёсць граматы-дошчачкі з іерогліфамі.

— Слава, што вы маеце ад бокса? Прызы, грошы...

— Так. Але я баксірую не толькі дзеля таго, каб атрымаць кубкі ці грошы, хоць апошняе вельмі немалаважна для спартсмена, нават, я сказаў бы, асноўнае. Праўда, раней пра гэта не прынята было гаварыць. А цяпер я ведаю суму, за якую змагаюся. А яшчэ ад бокса я атрымліваю вялікае задавальненне. Менавіта дзякуючы яму я працую над сабой, ляплю сам сябе. Таму я баюся думаць аб тым, што настане час, калі прыйдзецца павесіць пальчаткі на цвік. Мне гэта нават цяжка ўявіць.

— У чым адрозненні аматарскага бокса ад прафесіянальнага?

— Нельга размяжоўваць іх. Але, на мой погляд, у прафесіянальнага бокса ёсць дзве вяршыні: матэрыяльны максімум (колькі я атрымаю за перамогу) і свае фізічныя затраты. Калі ўсё гэта скласці, то атрымаецца твой плюс.

Калі я прайграю толькі адзін прафесіянальны матч, то ў другім мне намнога менш заплацяць.

— Вячаслаў, вы перамаглі ў шасці фінальных раундах. Можна сказаць, што Яноўскі — чалавек багаты?

— Багацце — паняцце адноснае. Я не багацей, але бедным не лічуся. Я багаты душой. У мяне гэта не адымеш. А грошы — гэта нішто, хоць і без іх нельга. Калі не будзе душэўнага задавальнення, то яны наўрад ці дапамогуць. Нават самы багаты чалавек ад спорту Рэе Леанард казаў, што «грошы трэба толькі для таго, каб зрабіць грошы». Чалавечае жыццё нельга лічыць на грошы.

— Вячаслаў, а як вы адносіцеся да сваёй папулярнасці?

— Без лішніх эмоцый. Я прыхільнік таго, каб не рабіць з сябе ідэалу. Усе ж людзі грэшныя.

— Цяпер вы баксіруеце нядрэнна. Відаць, гэта не самая ваша запаветная мара?

— Так. У мяне ёсць адна мара: каб мае дзеці былі добрымі людзьмі. Добры чалавек — гэта вялікая прафесія.

— У вас два сыны. Яны, выпадкова, не баксёры?

— Не. Ды і хіба абавязкова, каб дзеці ішлі па слядах бацькоў. Я думаю, што ў нас і без іх знойдзецца каму баксіраваць.

— Цікава, а ў якім стане, на ваш погляд, знаходзіцца зараз беларускі бокс?

— Мне пакуль што цяжка пра гэта гаварыць, бо я доўга не быў у Беларусі. Але на сённяшні дзень, я краем вуха чуў, у нас ёсць нядрэнныя хлопцы. І да Алімпіяды ў Атланце могуць з'явіцца два — тры таленты, здольныя абараніць гонар рэспублікі. Талент жа праяўляецца ўспышкай. І я думаю, што такіх успышак на небасхіле беларускага бокса хутка будзе нямала.

— Вячаслаў, прабачце, а колькі яшчэ «зорка» Яноўскага будзе асвятляць шлях маладым спартсменам?

— Не ведаю. Марыць, як кажуць, не шкодна. Пакуль што я збіраюся выступіць 13 кастрычніка. Праўда, ці будзе партнёр — гэта залежыць не ад мяне. Папярэдняя, дарэчы дамоўленасць ужо ёсць. А нядаўна я правёў 6-раундны бой у горадзе Луцку, што ў Заходняй Украіне, і выйграў паядынак.

У маіх планах як мага лепш выступіць на чэмпіянаце Еўропы сярод прафесіяналаў. А затым — стаць чэмпіёнам свету. Толькі вось не ведаю, як складуцца справы.

Думаю, што, як мінімум, гады тры змагу яшчэ выступаць. А далей — паглядзім.

— Магчыма, зноў вас чакае трэнерства?

— Усё можа быць. Хоць гэта зусім не значыць, што я буду адметным настаўнікам моладзі. Я быў добрым спартсменам, а які атрымаецца з мяне трэнер — невядома.

— Ці маглі б вы як прафесіянал нешта параіць пачынаючым баксёрам. Ваша імя, безумоўна, адыграе немалаважную ролю ў жыцці маладых аматараў скураной пальчаткі.

— Я не люблю раіць, але парэкамендаваць магу. Больш жорстка ставіцца да сябе, не даваць ніякіх паслабленняў. Вынік не прымусіць сябе доўга чакаць.

— Вы строга прытрымліваецеся ўстаноўленага рэжыму. Напэўна, як і ў кожнага чалавека, у вас ёсць слабасці.

— Я люблю смачна паесці. І наогул, я сябе не ў чым не абмяжоўваю.

— Вы ўдзячныя свайму лёсу?

— Неверагодна, але так яно і ёсць. І каб у мяне было другое жыццё, думаецца, пражыў бы яго ў боксе. Магчыма, толькі менш памылак зрабіў бы. Хоць наўрад ці. Жыццё кожны дзень цябе вучыць.

Бокс — гэта мая стыхія, і толькі ў ім я адчуваю сябе шчаслівым.

Гутарыў Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

РАСЛІНЫ І ЗДАРОЎЕ

НАРОДНЫЯ НАЗВЫ: ТРЫПУЦЕНЬ, БАБКА, МІЖЫПЕРСНІЦА, ДАРОДНІК, ПАДАРОЖНІК, ЧЫРНІК, НАРЫУНІК. РУСКАЯ НАЗВА—ПОДОРОЖНИК БОЛЬШОЙ.

На Беларусі расце паўсюдна ўздоўж дарог, на лугах, агародах, пашы, ля дамоў.

Шматгадовая травяністая расліна 5—40 см вышынёй. Сцябло кветаноснае, прамое, негалінiстае, бязлістае. Карэнне пакарочанае, тоўстае.

Лісце прыкаранёвае, з 3—9 дугападобнымі жылкамі, на доўгіх чаранках, шырокаяйцападобнае, даўжынёй да 20 см, шырынёй да 10 см, сабранае ў разетку і размешчанае звычайна на зямлі для захавання вільгаці. Калі вільгаці шмат, лісце падымаецца для выпарэння лішняй вады.

Цвіце трыпутнік з мая да канца лета. Кветкі двухполыя, светла-бурыя, дробныя, пушыстыя, сабраныя на канцы сцябла ў цыліндрычны колас даўжынёй да 25 см. У сухое надвор'е пыльнікі раскрываюцца, перад дажджом закрываюцца.

Плады — двухгнёздавыя эліптычныя каробачкі з мноствам бліскучых, гранiстых, шэравата-карычневых ці бурых зярнят. За лета расліна дае іх да 60 тысяч (паспяваюць неадначасова і ападаюць на зямлю).

У лісці трыпутніку змяшчаюцца слізь, горкі глiказід аўкубін, дубільныя рэчывы, сапаніны, ферменты, арганічныя кіслоты, вітаміны С, К, карацін, алкалоіды, фітанцыды, фактар Т, які паляпшае згусальнасць крыві, шмат солей калію. У насенні ёсць тлусты алей, слізістыя рэчывы, вугляводы, сапаніны.

Трыпутнік вялікі

У гаспадарцы трыпутнік прымяняецца пры дубленні скур.

ДЛЯ ХАРЧАВАННЯ выкарыстоўваюць маладое лісце трыпутніку. З яго гатуюць салаты, вінегрэты, гарніры да мясных і рыбных страў.

ЗАКУСКІ

Парашок з трыпутніку. Чыста прамытае лісце высушыць на паветры, здрабніць на парашок. Захоўваць у папяровых пакетах, шкляных слоіках. Выкарыстоўваць для запраўкі салатаў, першых і другіх страў, соусаў, падліў.

Салата з трыпутніку і іншых траў. Старанна вымытае лісце трыпутніку, лебяды, сніткі, дзьмухаўца, крапівы, шчаўя, бланшыраваць 2—3 хвіліны, пасля адкінуць на друшляк. Калі вада сцячэ, парэзаць, дабавіць здробненую зялёную цыбулю, соль, перамяшаць. Заправіць алеем, смятанай, маянэзам або таматным соусам. Пасыпаць зялянінай кропу і пятрушкі.

120 г трыпутніку, па 50 г лебяды, сніткі, дзьмухаўцу, крапівы і шчаўя, 20 г зялёнай цыбулі, 75 г смятаны (алею, маянэзу, таматнага соусу), соль, зяляніна кропу і пятрушкі.

Ікра з трыпутніку. Лісце старанна прамыць халоднай вадой, бланшыраваць 3—5 хвілін, адкінуць на друшляк. Калі вада сцячэ, прапусціць з цыбуляй праз мясарубку, пасаліць (можна дабавіць лісце крапівы, кісліцы, шчаўя, сніткі). Заправіць лімонным сокам, воцатам і таматным соусам, маянэзам або смятанай. Выкарыстоўваць для бутэрбродаў, запраўкі рыбных, мясных, агародніных, крупяных страў, соусаў, падліў.

200 г лісця трыпутніку, па 50 г крапівы, кісліцы, шчаўя, сніткі, 25 мл лімоннага соку, 50 г таматнага соусу, 25 г зялёнай цыбулі, соль.

У НАРОДНАЙ МЕДЫЦЫНЕ выкарыстоўваюць лісце трыпутніку. Яно аказвае болесуцішальнае, бактэрыцыднае, супрацьзапаленчае, ранагойвальнае, адхарквальнае, слабіцельнае дзеянне, узмацняе функцыі страўніка, кішэчніка, паляпшае абмен рэчываў.

Настой лісця трыпутніку. 25 г лісця настойваць у 200 мл кіпеню 1 гадзіну, працадзіць. Прымаць па 1 сталовай лыжцы 3—4 разы на дзень пры бранхіце, астме, запаленні лёгкіх, коклюшы, туберкулёзе лёгкіх, гастрытах з паніжанай кіслотнасцю стрававальнага соку, атэрасклерозе, пачатковай стадыі гіпертанічнай хваробы.

Настой лісця трыпутніку. 100 г сушанага лісця настойваць у 500 мл кіпеню 2 гадзіны, працадзіць. Піць па 1 сталовай лыжцы 3 разы на дзень перад ядой пры гастрытах з паніжанай кіслотнасцю, гемароі. Выкарыстоўваць для прамывання ран, болек, свішчоў, фурункулаў.

Настой насення трыпутніку. 25 г насення заліць 200 мл кіпеню, доўга ўзбоўтваць, затым працадзіць. Піць па 1 сталовай лыжцы 3 разы на дзень перад ядой пры запорах, запаленні мачавога пузыра.

Лісце трыпутніку і крываўніку ў роўных колькасцях здрабніць і прыкладваць да ранаў, болек, апёкаў у якасці кровaспыняльнага, ранагойвальнага сродку.

50 г свежага і сушанага распаранага лісця загарнуць у марлю і прыкладваць да балючых месцаў пры ўдарах, запаленні.

Трыпутнік вялікі ўваходзіць у грудныя, страўнічныя зборы.

СУПРАЦЬПАКАЗАННІ: пры хваробах страўніка з павышанай кіслотнасцю стрававальнага соку, схільнасці да тромбаўтварэння.

НАРЫХТОЎВАЮЦЬ лісце ўсё лета, у яснае надвор'е, калі яно абсохне ад расы. Сушаць у засені, на гарышчы, у памяшканні з добрай вентыляцыяй да таго часу, пакуль чаранкі не стануць ламацца.

Сушаць таксама культываваны трыпутнік. На Украіне і ў іншых рэспубліках яго вырошчваюць у саўгасах як лекавую і харчовую расліну. Высяваюць насенне трыпутніку вясной на глыбіню 1—2 см, усходы з'яўляюцца на 8—12-ы дзень.

Высушаная сыравіна складаецца з шырокаяйкападобнага лісця на кароткіх чаранках, зялёнага колеру, без паху, крыху гаркаватага, даўкага смаку.

Захоўваюць сыравіну ў цюках у памяшканні, якое добра праветрываецца, на стэлажах.

Тэрмін захоўвання да 2 гадоў.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК, Валер САНЬКО.

БАГАТЫЯ ТАКСАМА ПЛАЧУЦЬ

(Працяг. Пачатак у №№ 185—191).

МАРЫСАБЕЛЬ

Пасля сустрэчы з Бэта Марысабель вяртаецца дамоў у прыгнечаным стане. Цяпер яна добра разумее, якая небяспека навісла над іх сям'ёй. Словы Бета аб тым, што Марыяна апякуе над ім толькі з дабрачыннасці, Марысабель успрыняла як грубую хлусню. Навошта маці столькі сіл і сродкаў укладвала б у гэтага маладога прыгажуна, калі паміж імі нічога няма? Яны проста дамовіліся, каб ні ў кога не ўзнікала падазронасці.

Крыўда, нянавісць, пагарда перапаўняюць душу Марысабель. Як выратаваць гонар сям'і —вось аб чым думае дзяўчына. Іх трэба разлучыць на некаторы час, і чым хутчэй, тым лепш. Таму што, рана ці позна, бацька даведаецца аб здрадзе Марыяны, і чым гэта закончыцца—вядома толькі Богу.

Прыняць рашэнне Марысабель дапамагае пісьмо ад дзядулі і бабулі з Парыжа. Яны запрашаюць унучку прыехаць да іх у госці. Усё складваецца вельмі ўдала. Марысабель любіць бабулю і дзядулю, але яшчэ ніколі не была ў іх у гасцях у Еўропе. Праз тыдзень у яе выпускныя экзамены, значыць, застаецца толькі ўгаварыць бацьку ўзяць водпуск месяцы на тры, і тады яны могуць усе разам ехаць у Парыж.

Марысабель з пісьмом ідзе да Луіса Альберта. Бацька не супраць паездкі, але сумняваецца, ці згодзіцца ехаць маці. Наўрад ці яна на такі доўгі час захоча пакінуць сваю дабрачынную дзейнасць. Урэшце, яны могуць паехаць удваіх.

Але Марысабель не задавальняе такі варыянт, і яна настойвае, каб Марыяна ехала з імі. Бацька павінен праявіць волю галоўнага ў сям'і. Маці і так вельмі часта пакідае дом. Яны бачаць яе толькі вечарамі.

Луіс Альберта абяцае дачцэ пагаварыць з Марыянай.

МАЦІ І ДАЧКА

Марыяна ўжо даўно заўважыла перамену ў паводзінах Марысабель. Дачка амаль перастала размаўляць з ёю, адказвае рэзка, а часам і груба. Марыяна неаднойчы спрабавала выклікаць яе на шчырасць, але дзяўчына замыкалася ў сабе, спасылаючыся на стомленасць, і ўхілялася ад размоў.

І вось цяпер яна хоча ехаць у Парыж, і абавязкова ўтраіх. Марыяна, зразумела, адмаўляецца. Як яна разлучыцца з сынам на цэлыя тры месяцы? Гэта вышэй яе сіл.

Аднак Луіс Альберта настойвае на паездцы. У гэтай настойлівасці адчуваецца яго жаданне дагадзіць Марысабель. Не, што б ён ні зрабіў, Марыяна не паедзе.

Марыяна раіцца з Рамонай, што рабіць з дачкой: дзяўчынка, падобна, пра штосьці здагадваецца. Старая адданая Рамона разумее, у якім цяжкім становішчы апынулася Марыяна, але чым яна можа дапамагчы? Вядома, лепш за ўсё расказаць Луісу Альберта і Марысабель аб існаванні Бета, але хіба Марыяна паслухае яе?

У Марысабель, якая даведваецца аб адмове маці ехаць у Парыж, рассейваюцца апошнія сумненні наконт адносін Марыяны і Бета. Ну нічога, яна выведзе гэтую парачку на чыстую ваду.

Праз два тыдні — дзень нараджэння Марысабель. Яна запросіць Бета на ўрачыстасць. Паглядзім, як яны будуць сябе паводзіць, калі сумленні накот адносін Марыяны і Бета. Ну ненне Марысабель уявіла сябе на месцы маці ў гэты момант і пашкадавала яе, але тут жа гэтага жалю не засталося і следу. Не, яны не заслугоўваюць жалю.

Марысабель звоніць Бета і запрашае яго на дзень нараджэння.

ДЖААНА СМІТ

Джаана працягвае даваць урокі Марысабель. За гэты час дачка моцна прывязалася да яе, яна раіцца з Джаанай з любой нагоды. Канешне ж, Марысабель расказвае і пра Бета, і пра свае падазрэнні наконт Марыяны.

Джаана добра адносіцца да Марыяны і не можа паверыць, што тая здольная ахвяраваць гонарам сям'і дзеля нейкага хлопчыка. Тут яўна нешта не тое, але загаварыць з Марыянай на гэтую тэму яна не адважваецца. Пераканаць жа Марысабель у тым, што яе падазрэнні беспадстаўныя, няма ніякай магчымасці. Ей да слёз шкада дачку, шкада Марыяну, шкада сябе, але што яна можа зрабіць?

Незадоўга да гэтага ў Джааны адбылася размова з Луісам Альберта. Нехта паведаміў яму, што Джаана родная маці Марысабель.

Луіс Альберта выклікаў яе да сябе. Размова была не з прыемных. Ён папракаў Джаану, што яна пранікла ў яго дом з пэўнай мэтай— забраць у яго і Марыяны Марысабель. Сказаў, што адмаўляе ёй у рабоце, забараняе бачыцца з дачкой, таму што зносіны з такой жанчынай, як яна, нічога добрага дзяўчынцы не абяцаюць. Луіс Альберта абвінаваціў яе ў крывадушнасці, у адсутнасці мацярынскіх пачуццяў і наогул ва ўсіх смяротных грахах. Джаана ледзь не страціла прытомнасць. Яна разумела, што ніякіх правоў на дачку не мае, бо добраахвотна здала яе ў прытулак. Але не бачыць сваю дзяўчынку Джаана ўжо не можа.

Невядома, чым бы скончылася гэтая размова, каб не з'явілася Марыяна. Насуперак логіцы, яна стала на бок Джааны і здолела астудзіць разгневанага Луіса Альберта.

Джаана нарэшце атрымала магчымасць расказаць сваю гісторыю. Выслухаўшы яе, муж і жонка Сальвацьера дазволілі Джаане працягваць заняткі з дачкой. Праўда, узялі з яе слова, што яна ніколі не адкрыецца Марысабель.

Высакароднасць Марыяны пакарыла Джаану. Такая жанчына не можа здраджваць, і ўсе падазрэнні Марысабель наконт гэтага не больш, чым плён узбуджанай фантазіі дзяўчынкі.

Але як пераканаць яе ў гэтым, Джаана не ведае.

ОХ, УЖО ГЭТАЯ САРА

Яшчэ адзін удар чакае Марыяну з другога боку.

Паволі лёсу насупраць дома, дзе жыве Бета с сеньёрай Чоле, пасялілася Сара са сваім мужам — Хуанам Мануэлем. Грошы, якія шантажысты выцягнулі ў Луіса Альберта, ужо заканчваюцца. Трэба шукаць новыя спосабы здабыць іх. Луіс Альберта адпадае: чаго добрага пусціць у ход падпісаную імі паперу. А іншых «кліентаў» не прадбачыцца.

І вось аднойчы Сара заўважае, як у дом насупраць уваходзіць Марыяна. Яна адразу ж расказвае пра гэта Хуану Мануэлю. Муж хутка сцяміў, што тут не ўсё чыста і, значыцца, можна пажывіцца. Ён прымушае Сару сачыць за пад'ездам, у які ўвайшла Марыяна. Праз дзве гадзіны Сара ўбачыла, як з пад'езда выйшлі сеньёра Сальвацьера і малады прыгожы мужчына. Нават не мужчына, а юнак гадоў васемнаццаці.

Абмеркаваўшы сітуацыю, Сара і Хуан Мануэль прыходзяць да высновы, што гэта палюбоўнік Марыяны. Вось і прычына для шантажу. Яны доўга спрачаюцца, колькі грошай запрасіць у Марыяны за маўчанне, і сыходзяцца на васьмідзесяці тысячах песа.

Пераканаўшыся за тыдзень, што Марыяна кожны дзень наведвае маладога чалавека, Сара прад'яўляе свае патрабаванні.

(Працяг будзе).

Вераніка КАСТРА:

«Па гараскопу я—Шалі. Але ў жыцці я не вельмі ўраўнаважаная»

Вераніка Кастра — не ўнучка лідэра «вострава Свабоды», але па папулярнасці пераўзышла кубінскага палітыка. І таму яе, выканаўцу галоўнай жаночай ролі ў фільме «Багатыя таксама плачуць», у Маскве сустракалі як сапраўдную нацыянальную гераіню, якая прыйшлася многім па душы. За пяць дзён яе знаходжання тут не было адбою ні ад журналістаў, ні ад простых людзей, якія хацелі бліжэй пазнаёміцца з Марыянай. Апошняя ж сустрэча ў Астанкіне стала апагеем папулярнасці вядомай мексіканскай актрысы. На радасць мільёнаў гледачоў, яна шчыра падзялілася сваімі ўражаннямі ад візіту.

Многія не ўпусцілі шанц задаць госці пытанні ці прама «тэт-а-тэт», ці ў пісьмах.

Некаторыя фрагменты развітальнай сустрэчы Веранікі Кастра ў Маскве хацелася б паўтарыць.

— Вераніка, ці чакалі вы такога цёплага прыёму ў нас? Для масквічоў гэта сенсацыя. Ад серыяла «Багатыя таксама плачуць» у нас плачуць і бедныя.

— Я ўдзячная вам за запрашэнне. Мне было вельмі прыемна прыйсці сюды да вас, адчуць ваша цяпло.

— Скажыце, калі ласка, аб чым вы марылі ў дзяцінстве?

— Шчыра кажучы, у мяне былі некалькі асаблівыя мары. Дзяўчынкі, якія вучыліся са мной у школе, у асноўным марылі аб замужжы. Некаторыя марылі знайсці добрую работу, зарабіць шмат грошай. А я ўвесь час марыла мець дзіця.

— Вераніка, раскажыце аб сваім першым каханні і ці пакінула яно след у вашым жыцці?

— Упершыню я закахалася ў 15 гадоў. Гэта было, праўда, даўно. Але я, канешне, памятаю пра гэта. Гэта быў вельмі сімпатычны хлопец, добры. Праўда, нам прыйшлося расстацца і сустрэлася я з ім, калі ў яго былі жонка, дзеці. Але ў мяне аб ім вельмі добрыя ўспаміны. Яго звалі Нігельма Балада.

— Праўда, што Эстэр ваша лепшая сяброўка?

— Нам цяжка сябраваць, таму што і яна вельмі занятая, і ў мяне шмат спраў. Але мы старыя таварышкі. Яна вельмі добры чалавек і выдатная актрыса. На жаль, ёй прыйшлося іграць адмоўны персанаж, і, у рэшце рэшт, людзі так сталі яе і ўспрымаць. У нейкай ступені роля Эстэр пашкодзіла ёй у кар'еры спявачкі. Ва ўсіх праграмах, у якіх ёй даводзіцца выступаць, яна скардзіцца на тое, што нешта ў яе не атрымліваецца менавіта з-за таго, што яна згадзілася на такую ролю. Але яна ў гэтым не вінавата. Вінаваты прадзюсер.

— Вераніка, якія вашы адносіны да вашай гераіні Марыяны?

— Скажу коратка: яна мне падабаецца.

— Каб гісторыя Марыяны была вашай асабістай біяграфіяй, ці заўсёды вы паводзілі б сябе так, як яна? Калі не, то ў чым зрабілі б іначай?

— Я думаю, што ў мяне склаўся б такі ж лёс.

— Якія з эпізодаў у фільме вы іграеце з найбольшай аддачай і задавальненнем?

— Здаецца, сцэны, у якіх удзельнічае мой сын Бета. Праўда, такія моманты мне даваліся цяжэй за ўсё.

— Вераніка, вашы ўяўленні аб шчасці і няшчасці.

— Я думаю, што поўнага шчасця ніхто яшчэ не атрымліваў. Бываюць, канешне, імгненні, але яны хутка праходзяць, і мы не можам сказаць дакладна, калі менавіта быў перажыты нейкі шчаслівы момант. Што датычыцца няшчасця... Думаю, што гэта нешта непераадольнае. Наогул, на ўсё трэба глядзець разумна і да ўсяго адносіцца спакойна.

— Ваша жыццёвае правіла?

— Калі мне прыходзіцца нешта сказаць і калі мне вельмі балюча гэта сказаць, то я ўсё роўна гавару.

— Ваш дэвіз?

— Праца, арганізаванасць, пастаянства і ўзаемадапамога.

— Ці лічыце вы, што здымацца ў «мыльных» операх не вельмі добра?

— Што маецца на ўвазе?

— Напрыклад, серыял, у якім вы здымаецеся. Амерыканцы гэта лічаць мастацтвам для хатніх гаспадынь.

— Магчыма, амерыканцы, якім няма чаго рабіць, так і лічаць, а мы працуем для людзей, занятых, якім патрэбны лячэнне, адпачынак.

(Заканчэнне будзе).

ТЭЛЕБАЧАННЕ

24 верасня

Беларускае тэлебачанне

11.45. «Трэст, які лопнуў». Маст. фільм. 3-я серыя.
15.25. На атрыманне Дзяржаўнай прэміі Беларусі. «Плач перапёлкі». 8-я серыя.
16.30. Навіны.
16.35. Гісторыя Беларусі. 11 клас.
17.10. «Дзень нараджэння». Мультфільм.
17.25. «Кукурыгу». Фільм-канцэрт.
17.55. Існасць. Духоўна-рэлігійная праграма.
18.55. Зачытайце маё пісьмо...
19.00. Абласныя навіны (Гродна).
19.10. Як пачаць уласную справу. Дыялог амерыканскіх бізнесменаў.
19.40. Тры кіты. Мастацка-публіцыстычная праграма.
20.25. Тыдзень беларускага ўрада. Інтэрв'ю старшыні Брэсцкага абласнога Савета народных дэпутатаў В. І. Бурскага.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. Студыя «Сэнс» у Карэліцкім раёне.
23.00. НІКа.
23.15. Адкрыццё Дзён Рэспублікі Балгарыі ў Беларусі.

Канал «Астанкіна»

11.20. «Запомніце мяне такой». Маст. фільм. 1-я серыя.
12.25. «У Альдэбаран». Кароткаметражны фільм.
12.50. «Сватанне гусара». Маст. фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. Адкрыты чэмпіянат па бальных танцах сярод юніёраў «Маладосць».
16.50. Дак. фільм «Хіва».
17.00. Навіны.
17.20. ...Да 16 і старэйшым.
18.00. «Багатыя таксама плачуць».
18.45. Музыка ў эфіры.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. Лато «Мільён».
20.50. Фільмы рэжысёра А. Вайды. «Попел і алмаз» (Польшча).
22.30. Аўтаралі «Парыж—Масква—Пекін».
23.00. Навіны.

Канал «Расія»

13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Тэрмінал.
15.30. Вольны час.
15.45. «Раджа-ёга для ўсіх». Перадача 2-я.
16.30. Мульці-пульці.
16.45. Там-там навіны.
17.00. Панове-таварышы.
17.15. Урал-ТБ.
18.00. Парламенцкі веснік.
18.15. Студыя «Нотабене».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Крымінальныя весткі.
19.45. «Санта-Барбара».
20.35. Вялікая нарада.
21.00. Пятае кола. «Пісьмы з правінцыі».
22.00. Весткі.
22.20. Спартыўная карусель.
22.25. На сесіі Вярхоўнага Савета Расійскай Федэрацыі.
22.55. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
23.25. Антрэпрыза. А. Фрэйндліх і У. Стржэльчык.

25 верасня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Каралі галубкі». Кінанарыс.
9.00. Гісторыя Беларусі. 11 клас.
9.35. Кінанастальгія. «Машачка». Маст. фільм.
10.50. «Пад дахамі Манмартра». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі.
15.25. На атрыманне Дзяржаўнай прэміі Беларусі. «Плач перапёлкі». 9-я серыя.
16.30. Навіны.
16.35. «Плошча кардонных гадзіннікаў», «Лянівая сукенка», «Мук-скараход». Мультфільмы.
17.20. Г. Мадэстаў. «Касмічныя канікулы». Опера-казка.
18.00. «А я жыву ўсё там жа... Пра каханне». Дак. фільм.
18.20. Абласныя навіны (Магілёў).
18.30. 1000-годдзе Полацкай епархіі і Праваслаўнай Царквы на Беларусі. Трансляцыя з Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі. У перапынку (19.45.) — Калыханка.
21.35. Панарама.
22.00. Тэлебіржа.
22.15. «Машачка». Маст. фільм.
23.30. НІКа.
23.25. Музыка ў эфіры. Частка 2-я.

Канал «Астанкіна»

5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.50. «Пра Веру і Анфісу». Мультфільм.
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.05. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
9.55. ...Да 16 і старэйшым.
10.35. «Катавасія». Мультфільм.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Запомніце мяне такой». Маст. фільм. 2-я серыя.
12.25. «Незнаёмая песня». Кароткаметражны фільм.
12.55. «Марыца». Маст. фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Брыдж.
14.50. Бізнес-клас.
15.05. Блакнот.
15.10. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.00. Л.-В. Бетховен. Саната № 14 («Месячная»).
16.20. Цэнтр.
17.00. Навіны.
17.25. «Сустракайце бабулю». Мультфільм.
17.35. Чалавек і закон.
18.05. «Прыгоды чорнага Прыгажуна». 11-я серыя.
18.30. Максіма.
19.00. Поле цудаў.
19.45. Добрай ночы, малышы.
20.00. Навіны.
20.40. Маст. фільм «Пастка».
22.05. Музагляд.
22.40. Адпачывай!
22.45. Праграма «Х». У перапынку (23.00)—Навіны.
0.00. Пляцоўка «Музагляду».
1.00. «Марыца». Маст. фільм.

Канал «Расія»

7.25. Час дзелавых людзей.
7.55. Вольны час. «ТБ-атэльe».
11.50. «Санта-Барбара».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. Мінарэт.
15.50. Пілігрым.
16.50. Там-там навіны.
17.05. «Юны Гары Гудзіні». Маст. фільм. 2-я серыя.
18.00. Давайце разбяромся.
18.10. Так і жывём.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Вуснамі дзіцяці.
20.00. У свеце аўта- і мотаспорту.
20.30. «К-2» прадстаўляе: «Кінограф», «Ведай нашых!»
22.00. Весткі.
22.20. Крымінальныя паведамленні.
22.30. На сесіі Вярхоўнага Савета Расійскай Федэрацыі.
23.00. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
23.30. «Арэхавы хлеб». Маст. фільм.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін —32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 191.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12